

преселена пляжа и, от друга страна, условията за туризъм в нашите курорти. Мисля, че трябва да започнем да се занимаваме с тези резултати, след като прочетете статията на проф. Л. Томев и на проф. Ив. Донков.

Мисля за старата и новата архитектура*, печатана в сл. „Архитектура“ кн. 4 — 1956 год. Проф. Томев, така и проф. Донков се отнасят примернически към сорсирите на Замот, като че се струват от някое, а може би от всички, не дават конкретни принципи, не правят никакви оценки, не казват нишата архитектурни строежи, не сочат авторите, колективите и отговорните фактори за неблагополучията, въпреки че разполагат с такива данни.

Резултатите ще бъдат да бъдат неколкостручно по-добри, ако се бяхме освободили от скъзаността и шабона в нашата работа, ако критиците ни беше конкретни,

(Продължава на 2-а стр.)

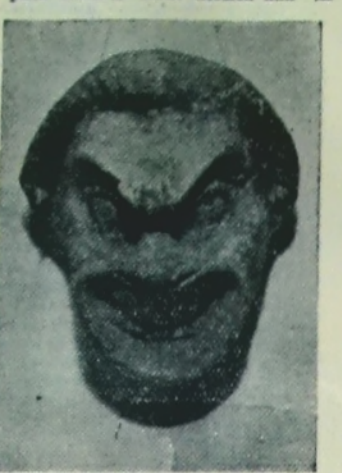
ЕДИН ГРАД ТЪРСИ СВОЕТО МИНАЛО И БЪДЕЩЕ

(Продължение от 1-а стр.)

Град и създават своя колония. Несебър променя своите мащаби и негови стилове и културни хоризонти още в древността преди нашата ера. Сигнал за го до Египет и на север до Олимп (днешна Олеса). Градът има своя театър, свое училище, почти възникнал на доричко наречие познати на несебърските домове. Жилищата са градени с камъни и кал, но открити са украсени със стенописи, майстори-златари работят тук и златни накити, а за по-напредналите кукле и керамика от Атика и Делос, стъкленици от Египет, алатки от Пергам. От този период, па и от последващия — на римското владичество — за който има сравнително най-малко данни, опатата на археолога не е открила още значителни останки. Но има няколко съществени, че тогавашните обществени сгради лежат зарити някъде под земята. За това говорят както съобщенията за единствен театър в Несебър, за храм, посветен на Аполон, така и не малкото архитектурни детайли — части от колонии, мраморни фризове и конзоли — открити при изкопните работи, все ситливи срещу лекомислените и прибрания градоустройствени заливания.

От средновековието, когато значението на града като крепост, за което неспирно воюват България и Византия, и като център за международна търговия на нашите земи, към който се стремят феодали и богати търговци, бързо нараства, са запазили значителен брой архитектурни паметници. Те положително са за всичко, което е строено в днешните векове на феодализма, но дават представа за развитието на града като културно средище, в което се срещат влияния, идващи от Цариград, с местни строителни традиции на българските зе-

ми. Новите наследявания на несебърските първаци дават възможност да се открие връзката на най-хубавите първаци в Несебър с архитектурата на българските земи, на първо място с търновската архитектура.

Театрална маска, намерена в гроб на несебърски артист от 3 в. преди нашата ера

си спечели слава на безпощаден фантаст. Крайният практицизъм на нашия делови хора пречеше да се види дори очевидната стопанска изгода, която тези паметници можаха да доведат на нашата страна. Със забележително коледство се дъреха поводи да се държи замразен един валутоносен източник, към който би трябвало да покажем много по-голям уст.

А сметката е проста. Ако през 1956 г. само от музейни експозиции в града са били разведени над 4000 чужденци, това значи, че те са забрели да дойдат за един ден в Несебър, а не да речем в Поморие, не дори и в Бургас, тъй като азотът слава на неговите старинни паметници е била за тях притетелствана сила. Ако пресметнем съвсем скромно, че за деня, през който те са изпитали безбройни негодни от нашата неорганизираност, те са заплатили не по-малко от 50 лв., лесно е да се види, че българската държава за този един ден е имала чужди стоци, ценни за нашето стопанство, без да изнасяме наши продукти, това значи нова възможност за работа на българските граждани във връзка с настояването, изхранването и културното обслужване на чуждите туристи. Но в Несебър притегателна сила имат не само старините. Безкрайните плажове и чудното море могат да задържат не 4000 души, а много повече — предпазливите пресметания стигат до 15,000 души (от които до средата на септември). Това е тревата на несебърци за поминък, че

са заминали с грижата да се намери достатъчно персонал, който да поддържа блестящите почивни домове, вилни, деки летни лагеря, който да се грижи за снабдяването на това грамадно летовище, за покриването на неговите градини и паркове, съобщенията, средства, ресторанти, салони, увеселителни заведения.

Стопанските изгоди от това широко замислено предприятие са толкова очевидни, че е тъжно, като си помислим, че тези възможности не са били използвани досега. Ако планим за съвпадение на едно модерно морско летовище се привеле в действие, те могат успешно да се решат проблемите и за оформяването на полуострова като град-музей и за опазването на неговите архитектурни старини. Досегашните теснотни сгради образували на градоустройствено закриване на летовището в полуострова, пречели на естествения му строеж да строи новите си жилища на сушата, в района на новия квартал, в който от 1929 г. досега са се настанили повече от една трета от жителите. От друга страна, въпреки изричните указания в постановление, че зоната на полуострова се определя като град-музей с определен режим на строителство, по неведомо пътища пак се промъкват чужди на градски ансамбъл сгради като новата риболовна база. Тая „база“ направо изглежда влиза на селското и е в крещидо противоречие със запазените древни градини, врати, стени и кули.

В момента — въпреки замислянето на градския народен съвет — липсва пряко единно ръководство, което да координира всички мероприятия (главно на градоустройството и строителството) на територията на полуострова, да ги проблематизира и напрегнати.

И за съжаление положението става все по-тревожно. Преди време в града се внесоха бетонни стълбове и несебърци бяха доволни, че електрическата мрежа ще бъде ремонтирана, но никой не помисли, че в гора от тези твърди стълбове „бетонни моливи“ ще излезе цялото очарование на старите сгради и ансамбъли. И само едно щастливо съвпадение може да запази града от ополчаване — поискано бе да се предвиди подземен електрически кабелна мрежа, единствената възможна в бъдещия музей град. А колко средства щяха да се спестят, ако едно ръководство още от самото начало при проектирането на електрическата мрежа бе поставило правилно своите изисквания? И правилно ли е за в бъдеще уреждането на града да се остави на капризите на „щастливата случайност“? В югоизточната част на полуострова, дадено едно общо взето добре оцелял ансамбъл от стари къщи оформили просторен и пластичен крайно интересен площад, градината Мечо Травя Мечев е извършила да от прозорците на своята къща, поставя е нов трикрилен (са-

ма от най-паметните и безсмислени несебърски моли), край него е изправил безобразна кърка и тази сляпача фасада, която преди няколко години раздвеляше Сергей Герасимов запечатана в своите акварели, днес е оскъпена. Реагирал ли е срещу това градският народен съвет, какво е направил да се спрат все още безотговорните превращения на къщи, обявени за паметници на архитектурата, какво ще остане от град-музей, който, ако няма кой да сложи решително край на това постепено, но упорито оскъпяване на неговите най-хубави сгради? До днешната кърка „Св. Параскева“ миналата година бе построено ново жилище на Радн Живков, но проверил ли е никой доколко са изпълнени изработените нарочни от „Гланпроект“ планове? И как ще се осъществят тези „специален режим“ на строителство в полуострова, ако няма едно опитно и строго око, което да осигури изграждането на новия Несебър?

Старата митрополия със своите архитектурни аркади и хубаво оформено пространство е не само един от най-интересните архитектурни паметници в Несебър, но и на отлична акустика и би могла да бъде оформена като отлична концертна зала за ежегодния музикален фестивал. Но тази идея, която е ситуирана в по-свободната на изток част на полуострова, не е била изпитана, не е била осъществена, а само идеята е била да се осъществи, като за нея няма кой да поеме инициативата, да извърши организационната работа и всички ония предварителни неща, които биват да нарушават целостта на паметника и бива да го профанират, че го върнат наново в живота. Нужно е едно общо ръководство, което да мисли за всички направления, които ще направят от Несебър, средите на богат културен живот през лятото — било ежегодния фестивал на филми от страните, от които идват най-много гости по нашето крайбрежие, било международния художествени изложби (неполучава се с неподходящата по своето мистериозно разположение риболовна база би могла да известна степен да се оправи, ако нейните просторни помещения се използват за музейни и изложбени зали) — постоянни награди за отличията се художници и скулптори, било международни плаувни и гребни състезания на черноморските страни, било оня международен семинар по анималогия за специалистите и студенти, за който става дума по-горе.

Когато човек дълго време отблизко е бил в контакт с Несебър, градът говори с хиляди гласове. Проблемите на неговото хилядолетно минало са многобройни, а въпросите на неговото бъдеще не могат да се решат, ако обрнем гръб на наследството от вековете. В Несебър — няма възможност, както при нашата филмова продукция например, да се отчитат грешки след многогодишни скъпи платени опити. Всичко, което се предприеме в полуострова, трябва добре да бъде обмислено и предварително да бъде преченени евентуалните лоши последици. Това зна-

чи, че „разговорите“ за Несебър не могат да се позовават на „опита от допустимите грешки“. Предварително трябва да е ясно как ще се реставрира църквата „Всехригелата“ (Пантократор), дали ще се мисли от източната й фасада прибаената като туромисна задария, как ще се покрие куполата й, по какъв начин ще се реши градоустройствено целият район при градската врата, как ще се преоплати разликата между някогашното минало на старата митрополия и новото на киното около нея. Ще трябва предварително да се знае как ще изглеждат новите сгради, които ще се строят тук, трябва ли те да имат връзка със старата на това, което е наследено и ако отговорът е утвърдителен, где проевантите ще трябва да държат творчески импулси за задачите, които им бъдат поставени — в близката архитектура на 14 в., в дървените къщи от 19 в. или в солидно стилизиран сгради от по-рано време или и на по-ново време ще трябва да участват в тази роля от снемания се векове с новия вкус, със своя архитектурен стил?

Десетки, стотици въпроси, за които трябва да се подкача разговор, съгласен, делови разговор, който трябва да се говори за едно хубаво наследство, което трябва да заживее наново своя живот.

ИВ. ГЪЛБОВ

Филм с Николай Гауров

На 12 юни художественият съвет при Студия за игрални филми разгледа и одобри сценария „Лаура“ от Радой Ралив. Главния герой са днешна италианка и мода български певец, които се запознават на един световен младежки фестивал. Филмът ще бъде музикален. Предвижда се в него да участват известният млад оперен певец Николай Гауров, носител на „Голямата награда на Париж“.

Водат се преговори с италианската кинематография за съвместна продукция с предложение главната героиня да бъде италианска филмова актриса. Ако се постигне споразумение, филмът ще се снима през 1957 и 1958 година, като всички снимки ще се правят в Москва, България и Италия. За режисьор от българска страна се предвижда Христо Писков, втори режисьор на българо-съветския филм „Урок на историята“.

„Наша песен“ в чужбина

Замина за ГДР битовата вокална и танцова група „Наша песен“ от 27 души изпълнители на български народни песни и танци. През време на 40-дневното си концертно турне групата ще изнесе 35 концерта.

ЧИТАТЕЛИТЕ

на Тримат

МУЗИКА В КАЗАРНАТА

Правила ни е неприятно впечатление, когато музиката на градовете, дошли да отбавят военната си служба в казармата. Често съм се питал защо нашите войници не пеят, защо не се интересуват от музика и от песни, защо трудно научават дори и най-елементарни мелодии, както са полюбилите стрелови песни. Никакво странно обстоятелство, когато хората безмислено и безразлично към емоционални и естетически преживявания. Не! Отбавни хора и тук търсят музика, и тук пее. Преди излизане време приставяват на пърите перестички на износформирани войнски хора. Войниците не знаят да пее! И затова не желат. Те не чувстват песента, музиката, защото не я разбират, не могат да четат музикалния език.

Нашите народни музиканти, които имаме музикални деца, които правят чест на родината. Българинът е убивал Париж, Лондон, Москва и Берлин с песните си. Спомяк си много детство. Моите дядо и баба пееха вълнуващи възрожденски песни. В тях те като че ли намираха утеха. Баба ни свиреше на локаторна Ботевите песни. И в най-мрачната фашистка действителност хората пееха — от мъжа и с копеле. А колко много пееха младежите в първите години след 9 септември 1944 г.

Защо и сега да не пее? У човека трябва да се възпитат музикални интереси още в детската и юношеската възраст. А това е задача на нашето народно училище. Не е достатъчно за гражданската на социалистическото общество да знае само нотната стълбичка и да притежава елементарна нотна грамотност. Обичайното на музика трябва както всички други да се постави на социалистическа основа. Нашите младежи трябва да бъдат приобщавани на широка музикална култура още в началните класове.

Това е казармата, която идва музикално и естетически просвети на младежи, живи интересувачи се от хубавата музика, тогава мисли, тах че има много чуждари, акордеонисти, китаристи, пианисти.

В нашата Народна армия правят да идват още повече и повече музикално просветени бойци. Никъде не се чувстват по-голяма мържата от музика и песни, както в казармата. Музиката обогатява младежа, повишава войнското му самочувствие, ентусиазира го за нови успехи в овладяването на военното дело.

БОРДАН Д. БОРДАНОВ — офицер

ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА НА СЪЮЗА НА ХУДОЖНИЦИТЕ

От МИХАИЛ КАЦ — скулптор

Първата задача на Съюза на българските художници е да подпомага развитието на изобразителното изкуство организирано, а пътя хармония с идеологическото ръководство на партията и съобразно нашата действителност.

И както е несъмнено творческата дейност на художника с предприемачеството, така несъмнено е и творческата организация на изкуството с всички предприятия, на които съюзът отдава своите сили. Всички изглеждат ненормалността на това положение, страдат от това, но го премълчават.

Ориентирането на съюза към предприемачеството не може да не се отрази на неговата първопоставена дейност — организационната работа за развитието на изобразителното изкуство. Отклоняването му от пряката организационна работа е особено неправилно днес, когато по въпросите за изкуството на социалистическия реализъм се дискутира ожигено във всички братски страни начело със Съветския Съюз, когато тези въпроси дълбоко вълнуват и нашите художници. Нашите съюз обаче, зает с търговия и предприятия, реагира слабо на актуалните въпроси на изкуството. Той често забравя, че главната задача на художниците е да усъвършенстват своето майсторство, а в нашето изкуство — да култивира у народа идеин-художествено разбиране на живота и труда.

За осъществяването на това е нужно преди всичко съюзът да се освободи от членове, които не са непосредствено свързани с творчество в изобразителното изкуство: фотографи, леяри, самодели и други, и в него да се оставят изключително професионални, творчески активни художници. Останалите могат да се включат в съответните организации. Също така при съюза трябва да се оставят само предприемачи, непосредствено свързани с неговата дейност: магазинът за художествени материали, изложбени помещения, издателство „Художник“ и сп. „Изкуство“. Останалите — фабрика за играчки, фабриката за изработване на художествени дървени изделия, бронзолитейната, гипсолитейната, магазинът на бул. „Руски“, следва да бъдат припадени към съответните учреждения. Мисля, че и в икономическо отношение съюзът има само изгода от това, защото амортизацията на вложения в тези предприятия капитал ще даде възможност да се създаде материална база за съюза, т. е. за създаване необходимите условия за творческа работа на съюзните членове, а при предаването може да бъдат предвидени известни привилегии за съюзните членове. Като се освободи от целия баласт, съюзът ще има възможност да посвети цялата си дейност за организиране развитието на нашето изкуство.

В това отношение най-първа неговата задача ще бъде да създаде материална основа за работа на членовете му — да осигури ателиета за членовете на съюза, да съсредоточи в свои ръце всички заплащани художествени работи, които б момента се пречат и разпределят между случайни предприемачески групировки и самодели, да ходатайства пред правителството за освобождаване от мито заплащането от съюза чуждестранни художествени материали, а художествените материали, произведени у нас, да купува на достъпна цена; от шата на фонда да се оставят двама-трима служители за посредничество между съюза и необходимите предприятия, а също и за водене на стопанската страна на работата.

Организационната дейност на съюза за развитие на изкуството аз си представям в общи черти по следния начин:

1. Усилителна на съюзното ръководство, които досега бяха насочени към внедряване на марксистката естетика, да се свържат неразривно с практиката на художественото творчество.

2. Да се организира популяризирането на изобразителното изкуство сред широката общественост. За това е нужно да се мобилизират изкуствоведите, критиките и самите художници, печатът, радиото и др.

3. Да се засили връзката на столичните художници с художниците в провинцията чрез личен контакт, обмяна на изложби, доклади и др.

4. Да се организира постоянно обичаване с трудещите се и с природата, за да имат художниците възможност, от една страна, да изучават трудовия живот на народа и неговото състояние и непосредствено да наблюдават природата, а от друга страна, да популяризират изобразителното изкуство сред нашия народ.

5. Да се организира непрекъснат обмен на наши художници с художници от страни, в които има музеи и галерии на световното изкуство. За всеки изкоп от нас е ясно, че това е необходимо за разширяване на художествения кръгозор на творца, защото колкото и да е национален и индивидуален художник, той се усъвършенства през призмата на световното майсторство.

6. Да се разреши въпросът за участието на млади и талантливи художници в живота на нашия съюз.

Отношението към младите художници с редки изключения е несправедливо, ненормално и във вреда за изкуството. Несправедливо е, защото младият човек, току-що тръгнал по трудния път на изкуството, особено се нуждае от поддръжка на съюза; ненормално е, защото след дълги години учение младият човек, чиято подготовка за творческа художествена дейност е призната от компетентен държавен институт, се открива от съюза, което го лишава от възможност да работи като художник. Той не може да ползува никакви облекчения, които съюзът дава на своите членове, няма място, нито възможност да работи, а в същото време съюзът изнася от него да представи произведенията за право на кандидатура. Това принуждава мнозинството от младежите да работи неспокойно и безпокойно или да се бори за съществуване в невъзможни за работа условия. Тези млади хора участвуват в общите изложби главно с дипломните си академични работи и ако шатинето не им се усмивне, повечето от тях излизат от арена на изкуството.

В интерес на нашето изкуство е младежите-художници да чувствуват дружеска, бащинска грижа за своето развитие. Никой по-добре от съюза няма възможност да прояви правилно таква грижа. Измолът от казаното се разбира от само себе си: завършилният успешно институт или този, който се е проявил като подготвен, трябва да бъде приет за кандидат-член на съюза без предварителни и строги ограничения. Обаче проверката на творческата активност на младежа, както и на всички, които кандидатстват за членове на съюза, трябва да се спазва и бездейните да отпадат, а тия, които се проявят, да бъдат приети за равниправни членове.

7. Ако за художниците от старото поколение са необходими неща, включени от най-добрите произведения на световното изкуство, това в още по-голяма степен е необходимо за неукрепналите младежи-художници. Ето защо участието на младежите в организираните размени на наши художници с чуждестранни е необходимо.

40-годишнината от Великата октомврийска социалистическа революция

ХОРАТА, КОИТО ПИХЕХА ИСТОРИЯ С ГЛАВНА БУКВА

Площад в приволжски град, над който тегне залулата на анионо лято. Сред — площада — църква, а пред нея — обелвик в черна желя.

По-настрана — други две жени, дете и двама мъже.

— Кажете ми, няма ли разбирате, че сте се обърнали в една история, която е обречена? — пита единият от мъжете, едър, цивилен.

— В история ли? — замисля се другият, командир от Червената армия. — Да, но история с главна буква.

— Но вие сте станете жертва на тая главна буква!

— Ами ако не станат?

— Ако не станете? — замисля се на свой ред цивилният. — Тогавя значи аз съм глупак.

— Щом искате...

Разговорът на мъжете, тревогата, която се носи във въздуха, преминаването на коници — всичко едновременно. Но то не е само в развличане. Не само бойните полета, но градовете и селата, всеки дом и всяка човешка душа се е превърнала във фронт, въдето се воюва — за и против революцията. Драматургът Пастухов и офицерът Дибич са двама от участниците в тая буря, а горната картина — само епизод, малък, но характерен и за прочутата творба на съветския писател К. Федин „Неспойно лято“, и за едноименния филм, който се проектирва у нас.

Как сценаристът Алексей Каплер и режисьорът Владимир Басов са превърнали произведението на Федин? Както при всяка екранизация, романът е загубил много от своята широта и епичност, от художествената си сила. Филмовият разказ — лаконичен по необходимост, е обхванал основното. Участвуват всички главни герои от романа, предадени са възлюбените моменти от техния живот във време, когато историческите събития се съпътствуват не само от всеобща възбуда, подем или упадък на човешкия дух, но и неспирно и от измислени страдания и лишения, които човек не може да отклони. За този, който съзнава, че развличащите се събития диктуват историята, или който сам е един от съзнателните диктатори на историята, страданията не престават да съществуват, както не престават да съществуват поради това, че знаем каква боят е и предизвикан. Но такава човек понася страданията не така, както оная, който не се замисля над историческите събития, а знае, че днес се живее по-леко или по-тежко, по-добре, или по-лошо, отколкото ще е живяло първо, или че днес се живее утре. За първия — доловната на историята е смисла страданията, за втория — те изглеждат създадени единствено, за да страдате, когато живите изглеждат даден само за да живеят“ (К. Федин).

В съвкупността на тази концепция сценаристът и режисьорът са се потрудили да предадат жизнената съдба на героите в таква връзка с историческата драма, да очертаят техния нравствен път. И ние ги виждаме на екрана, тук, старите познати — Рагозин, Изавков, Дибич, войникът Илтиев, морякът Страхов, Пастухов, Ангича Парабукина... Някои са такива или почти такива, каквито сме ги представили, когато сме чели романа, а други са загубили твърде много от обаянието си, от своята привлекателна или отблъскваща сила,

виждат ни се по-бедни, дори анемични — сенки и схеми на това, което възбуждаше ни на читатели и рисувало.

С главния герой Кирил Изавков се срещаме във филма много по-рано отколкото в романа. Младият Виктор Коршунов в ролята на Изавков пресъздава просто и искрено някои от чертите на своя герой — човек силен и разнообразен характер, прам и смел, принципен, но все още в широта на чувствата, което е присъщо на младежа, горал в пламенни мечти за едно по-красиво утре. Но във филмовия образ на Изавков има след от схематичност. Те се смесват и стопант донякъде от личното обаяние на артиста — изразително лице, горещ поглед. Някои негови действия загубват, че той чувства своя герой не само като отговорен функционер, но и като човек с разнообразни интереси към живота, литературата, изкуството. Да ни го разкаже от тая страна обаче актьорът не е успял.

Много по-близък до литературния оригинал е Рагозин на Владимир Емелюков. Пред артиста той изглежда нараства с нарастването си честота и сила. От образа на работничен и професионален революционер, преминал суровата школа на лагерната борба, лъха дълбока човечност, мъдрост и красота. Сцените, когато Рагозин търси архивите, каквато жет за детето си, родено в затвор, когато на детската наложба вижда, рисуната на своя син, срещата с безпирюрния Ваня, сцената на корабя, когато след като е извършил подвиг, с две души само развирна пред моряка. Страшно, че и той е човек с всички човешки добродетели и слабости — са един от най-хубавите. Те гледат същото на зрителя с непринудеността и красотата на големите човешки чувства.

В характера на драматурга Пастухов — такъв, какъвто го виждаме в изпълнението на М. Незванов и какъвто е и в романа, платно се открояват чертите на интелигентна с буржоанно възпитание. Макар и писателя, неговата душа не е обхваната от пламъка на великата епоха, в която живее. Скептик и праен естет, той не акира нито в революцията, нито във възможността да се създаде революционно изкуство. Откъснат от живота на народа, той се бори от новото, бита от борбата, както е избягнал от „гала и студ в Ленинград“. Той иска да запази каквато гласорен неутралитет в живота си и „незамисленост“ в творчеството си.

„Нима целият свят е или бил, или черен? — разсъждава драматургът. — Ами ако той, Пастухов, е зеленика“.

Артистът М. Незванов, надмощна недостатъчност драматургичен материал на сценария, успява да предаде противоречията и колебанията, които разкъсват неговия герой. Както и в романа, той излиза от безлунната, но това не става — нито бързо, нито лесно, а едва след като „черените“ го освобождават от затвора на белите, от „местния клон на Дантевия ала“ — както образно се нарича сам Пастухов.

Най-големата сполука във филма е Дибич на Юрий Яковлев. Образът, който артистът създава, по жизненост и правдивост почти напълно покрива прототипа в романа. Силата на актьорското превъплъщение е толкова голяма, че Яковлев — Дибич става централен герой. Искреността и дълбочината на този образ го налагат още в първите кадри. Зрителът с общ и съчувствие следва мислената път, който Дибич изминава, за да се отвори от заблудите на миналото. И ми върва напълно. Верно му, когато го вижда „в гарата, заварил се от плен с „взелена душа“.

Верно му, когато пред Изавков разкрива трагедията си на разпънат от страдания човек:

— Аз нямам с какво да мисля! Разбирате ли? Няма с какво! Аз нямам мозък! Извадох го, не ми стигаха цескелата и в добавка към тах извадох мозъка си!

Все пак Дибич мисли. Изавков му дава тази възможност. Във военния лагерът той изстрадва истината и намира верния път.

— Клетата ли? Коку? — казва Дибич на друг един болен — Стрел, на който съм се калел, не съществува... Армията, на която съм се калел, не съществува... Остава отечеството, нали? Бащищата атея? Родината? Значи аз съм верен на клетвата пред родната си. Тази клетва не забравяла да прогоя от пределите на ролята атея всички, които посят на нея. Тази клетва аз съм готов да изпълня.

И Дибич, влязъл в редовете на Червената армия, я изпълнява с цената на малкия си живот.

Сценаристът и режисьорът предават сцената на гибелта на младия командир с възбуждането на големи поети. Смъртно раненият Дибич казва: „Той търси опора в безличката, която водно расте на родната земя. И успява за ниг, само за ниг. Седна това рухва, акочила се в крещидо

дръве. Брезата се извива, сякаш ще се прекърши и тя. Един боец е паднал. Паднали са и други — стотици хиляди... Ще загине ли съветската власт, тъй както загине Дибич?

Не! Брезката се извива. Тя само се е поклонила пред жертвата на боята. Отново тя устремява белая си ствол към висините, тъй както на мястото на Дибич, други — стотици хиляди, ще възправят гърди срещу врага!

На канавата на гражданската война се развива и личната повест на Ангича Парабукина и Изавков. Тя обаче не е център във филмовия разказ. Само е затегната и то доста богато. Несполучлива, беззащитна, не е и хубавата, наситен с такава свежест образ на Ангича в романа. Тесните рамки на сценария не са дали

ЕДНА ИНТЕРЕСНА ИЗЛОЖБА

В салона на Македонския културен дом в София е открита интересна изложба. В нея са показани образци от продукцията на нашите трудово-производствени кооперации. Какво богато, разнообразно творчество! Килими, обущи, тъкани, керамика, кожени изделия, детски играчки, сладкиши, резба, пирогарфия... Във всички области на занаятчийското производство българските майстори са проявили своята сърпност, изобретателност, умение. Кооперациите „Нармод“, „Родно изкуство“, „Металки“, „Хемус“, „Пловдивски инвализи“ и др. показват детски играчки — кукли, животни от плат и дърво, украсени за елха... „Кожнадел“ представя прекрасни куфери и чанти; „Кожикоп“ — фино обработени кожи. Особено интересни са жилетките, пуловерите, блузите, произведени на ТПК „Българска творба“, „Вела Пеева“, „Изкуство“, „Иза“. При тяхната украса са намерили място елементи от българската шевица. В народен стил са изработили килими и тъкани на ТПК „Севан“ — Варна, „Ръчен труд“, „Котленски край“, а дава персийски килими на ТПК — Панагюрище, очаровател с хубост на шарките и краските. С измиререно голямо старание и изисканост са изработили ишошните, блузите, бельото, представени от ТПК „Христо Ботев“ в „Българско вземто“. Един от най-привлекателните кътове е подреден с предмети на

ли възможност на даровитата Роза Македонска да вземе повече душа на героинята си. При тях рамки излизали е и Лиля Мешкова, макар че сие-нарият и режисурът са искали да я противопоставят на Ангича, да подчертаят разликите пътища на тия две жени, произхождащи от две различни класи.

Останалите герои са почти епизодични лица във филма. Подчертано е най-типичното в характера на Ангича, Шубюков, търговеца Мешков.

Филмът „Необикновено лято“ е произведение на големи идеи и чувства. В него с нова сила се проявяват здравите реалистични традиции на съветското киноизкуство, преодолено са инерциите за схематично пресдаване на образите. И макар че в някои образи от втория и третия сюжетен блок можем да открием схематични разработки, те далеч не нивелират общия реалистичен и правдив тон на филма. Преодолено са и театралните увеселения в играта на артистите.

„Необикновено лято“ ни въвежда в акрно пресъздадената атмосфера на епохата, с героизма и саможертвата на хората, които в мига на най-сегателите човешки издани са пипаха история с главна буква. В него ние виждаме колективната на интелегентната в решителност много ве на революцията, но същевременно с предельна яснота е показано, че при големите исторически събития няма и не може да има „трети“, неутрален път. Затова филмът звучи необикновено съвършено.

МИХАИЛ ШАКЛЕ

МОЯТА ПЪРВА И ЕДИНСТВЕНА СРЕЩА

... Накрая Антон Страшимиров
се вълнува и започва да рече:
"Събуди ме, събуди ме, майко,
в предутренни рани зори
— аз съмтежко искам да видя
и далечните си гори..."

И завърши своята сказка за
българската литература с думите:
"Тя, която сме навикнали да
наричаме безотговорни фактори,
убиха автора на тези стихове. Но
те не са безотговорни, те трябва
да отговорят, те ще отговорят. Ще
им потърси сметка народът за убий-
ството на Христо Янево и за още
хиляди убийства!"

Това бе в началото на 1936 го-
дина.
Салонът на читалище "Театър"
бе препълнен. Тежката "културна"
публика на Стара Загора се
потопи на първите редове, а ние,
неколцина гимназисти от балкона,
ръкопляскахме на обрешеното на
скалцика: "Съграждана на Гео Ми-
лев!"

После, с преклонението, на как-
вото са способни само провинциал-
ни литературни юноши, съпроводи-
хме писателя до дома на доктор
Симеон Ханчев. И слушахме не-
чужди дотогава неща за поезия,
чито имена не се споменаваха в
учебната програма. Този възра-
стен човек с проширана брада и
бастун на пенсионер, комуто по-
вече приличаха да бистри полчи-
щата и да поучава, стана наш съ-
беседник по най-палатните въпро-
си — за живота и литературата.
Умора и възхищение, огорче-
ние и радост, любов и омраза се
редуваха в неговата реч. "Не за-
бравяйте, че в нашата история има
и Бенковски, и Нено Бодушев!" —
предупреждаваше старият писа-
тел и охлаждаше нашите възторзи.

Аз никога няма да забравя тази
първа и единствена среща с писа-
теля Антон Страшимиров, първия
жив писател, когото съм вижда-
л през живота си. Неговият не-
спокоен темперамент бе причина
за многотемията и на сказката, и
на разговора след нея. Сред това
многотемие, което вървеше и допа-
даше тогава, се налагаха една до
друга, изключителна любов към на-
рода и към литературата ни, такава
любов, каквато у малцина писате-
ли след него съм срещал.

Посещението на Антон Страшим-
иров имаше две последици:
Първо, извадихме душата на то-
гавашния библиотекар на Град-
ската библиотека (днешния заслужи-
телски артист Тоско Илиев) и изче-
токме всичко от Антон Страшим-
иров. Кое разбираме, кое не! —
но го изчетохме.

Второ, получихме "похвално"
поведение от "училищните вла-
сти", защото сме слушали неразреш-
ени за учещите се сказки и сме се
прибрали след определеното време.
Дълго след това се гордеехме
с "похвалното поведение".

Днес Антон Страшимиров е в
учебниците по литература за на-
шите деца със своето "Хоро" и с
кратка биографична скица. Но кол-
ко малко е това! Починал да бъде
издаден неговите съчинения не
можа да бъде осъществено. Ня-
ма и нито една монография за жи-
вота и творчеството на неспокой-
ния последен възрожденец в на-
шата литература, който през ед-
ни от най-тежките години на на-
родния живот бе символ на бъл-
гарската съвест!

На Антон Страшим-
иров в най-висша степен
е присъщо чувството за
съвременност. В неговото
творчество почти няма
мемоари. Той всичко е
казвал навремето, а го-
рещата атмосфера на съ-
битията, в които, когато
още дими кръта на
жестини, в часоните, ко-
гато за народа е най-
необходим гласът на пи-
сателя. Ако разгнем
автобиографичните стра-
ници на неговата кинка-
"Живот и творчест-
во", ние трудно ще мо-
жем да отделим общес-
твените подбуди от лич-
ните мотиви, граждан-
ската съвест от индиви-
дуалния творчески ин-
терес, службата и уч-
тея на народа от лите-
ратура. Той никога не
чака историческата дистанция, из-
бистрянето на историческия момент.
В подобни тезиси вижда прояви на
страхливост, липса на гражданска
и писателска доблест. Не могат да
се разминат неговите изповеди ду-
ми:

"В какво се провиних, господи?
Не възлязох ли на върх Шипка и
не развих ли знамето на децата?
Или избягах аз? И няма бигам?
А! Нека те съдят — всички го-
рещи — по целия свят, да съдят
от своите огньове! Аз ще вляза —
по ред — над всяка влада; ще се
прикова — по ред — до всеки
стълб! И ще горя жив в пламъци
— твърд и непоколебим: ще горя
безкрайно време, на вечни веко-
ве. Защото, иди, ще превалият все
пак нашите? И ще приплатне ден,
независно хубав и безкрайно све-
тъл! И ще приплатне безчетни,
строй, редци — понесли плакар-
ди със сияещи образи и развети
знамена, с победни химни... И ще
обхвалят те всички хоризонти, ще
изравнят всички хълмове и ще
увеличат всички гробища!"

В началото на нашата век Антон
Страшимиров написва по повод
смертта на Емил Зола пламенна
статия, в която разкрива възле-
дите си за същността и смисъла на
писателското дело. Въпреки всич-
ки лъжотушения, които бяха не-
гова лична и творческа драма,
Антон Страшимиров не намери до
смертта си на това си черуло. Той
доброволно възлизаше на всички
клади в живота на народа ни — и
в Дуранкулашките събития, и в
борбата с омразния бурбур Фер-
динанд, и в зверските мъстпле-
ния на българския фашизъм през
Септември 1923 — винаги готов да
изгори, изпълнен с вяра и утре-
шния, незанайно хубав и безкрайно
светъл ден. Преди всички западно-
европейски писатели той стана наш
Роман Ролан, стана нашата Ан-
тон Страшимиров.

За него с най-голяма категорич-
ност може да се каже, че наред
с неубавните страници на сво-
то писателско творчество ни оста-
ви най-блунувашата си творба —
историята на своя живот, история
на неспирната борба и поражения,
увечана с подвига на безкорист-
на служба на народа.

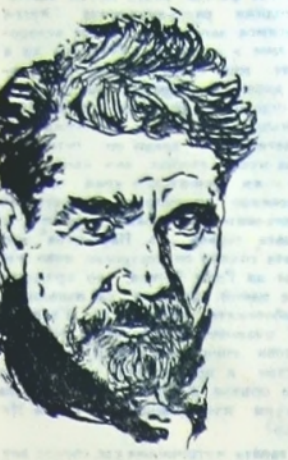

Рисунок: А. СТАМЕНОВ

През настоящата година се на-
вършват 85 години от рождението
на писателя и 20 години от не-
говата смърт. Нека тези две годиш-
нини се слеят в един празник на
българската култура под знаме-
то на борбата за мир, против въз-
раждаща се фашизъм и войната!
Наше българско право и наш бъл-
гарски дълг е такъв празник.

Веселин Йосифов

ИВАН ПЕЙЧЕВ СТИХОТВОРЕНИЯ

НАПЪТСТВИЕ

Когато ти решиш да си заминеш,
идей си взема сбогом ни със мен,
нито с морето...
Иди си, без да се сбогуваш.
Отплаввай до съседното пристанище,
до другото пристанище отплаввай незабавно.
Там ще намериш пак и чайните, и ветровете,
и лодките със гърбове катранени,
ще отпочиват пясъците кротко.
И всички улици ще водят към морето.
Иди си, без да се сбогуваш.

По лев, опустял внезапно,
по облака, над залеза застинала,
по дюните, висащо замесели,
ще разбера, че вече си заминала.
Тъй себърнети малки рибци идват
и недооцени брѣга
се стрелват пак
нагоре във морето.
Аз дълго ще поучавам със лулата си
по камъка, горещ от светлина,
и ще си тръгна, без да я запала,
остави купчинка студена пепел
по камъка, от светлината топъл.

Вълните ще шумят със белите си гребени
и този шум, дълбок
и тъмносив като морето,
ще спре до тебе,
тъмносив като морето там,
но ако сушата не ти предложи нищо ново,
ако в сърцето ти нахлуе властния и повни-
веднага си тръгни.

Ще се разтвара бавно хоризонта,
брегът ще губи своите очертания.
Морето има хиляди пристанища.
Отплаввай, без да се сбогуваш
с нито едно от тях.
Долето някой ден ще чуя смях,
ще чуя стъпки — бързи и отсечливи,
по стъпите на дървената къща
и върху устните си ще усетя устни
с дъх на море и нар.

И си затворени очи ще знам, че ти си вършаш.
Зашто всичко край морето е морсе.
То идва, за да си отиде,
отива си, за да се върне пак.

Затуй идей си взема сбогом ни със мен,
ни със морето.
Иди си, без да се сбогуваш.

Бележки от МАРГАРИТА ДИКОВА хореограф

С радост трябва да отбележим,
че на тагодишния национален пре-
глед постиженията на профсъюзни-
те самодейни танцови колективи
бяха на по-високо равнище от равни-
щето на всички досегашни прегле-
ди. И ако доскоро в известни сре-
ди съществуваше опасение, че тан-
цовата самодейност не се развива
и дори изостава, прегледът съвсем
убедително и по безспорен начин
опроверга тези страхове. Радостен
факт е, че броят на изпълните-
лите и профсъюзните танцови ко-
лективи се е увеличил.

ИЗПЪЛНЕНИЕТО
На прегледа бяха показани висо-
ко изпълнителско майсторство,
голямо разнообразие на темите и
танцовите форми, както и самостоя-
телност, вкус и възбрана в ра-
ботата на редица хореографи. Та-
кова постижение имат танцовите
колективи при културния дом "Геор-
ги Димитров" — София, при фабри-
ка "Балкан" — Габрово, при ОКПС
на миньорите — Димитров; завод
"Карл Маркс" — София, Варнен-
ско; ОСПС — Пловдив; културния
дом на транспортните работници —
София; корабостроителния и кора-
бостроителен завод "Георги Дими-
тров" — Варна, и др.

Голям скок е направил танцовият
колектив при културния дом "Геор-
ги Димитров" — София. С много
вкус и арно настроение е пресъ-
здаден танцът "Шопски сбор". Ху-

ПРОФСЪЮЗНАТА ТАНЦОВА САМОДЕЙНОСТ

бави хрумвания и търсения личат в
работата на колектива при завод
"Карл Маркс" — Девня. Танцовият
колектив на миньорите от Димитро
показва най-високо изпълнител-
ско майсторство. Форма, настро-
ение, стил, характер, техника и из-
пълнение бяха съчетани в едно ця-
ло. Ръководителят е работил с раз-
бирание и арно чувство за градира-
не на движенията. Опростила откъм
рисунък композицията, на фона на
умерена ситна женска игра той е
поставил правилно ударението
върху силата на мъжките движения
и при извършване ясни и силни фи-
нали е получил такава ситина, коя-
то вдига зрителя от стола. Особе-
но приятно беше изненадащо жу-
рито от постиженията на танцовия
колектив при фабрика "Балкан" —
Габрово. След като дълго време
стои на едно място, този колектив
изведнъж блесна. Не може да не
се отбележи, че постановките е
сумиал от местни, леки и прости
кни хорѣ да направил своята с мно-
го вкус, мърка и яснота.

На прегледа нямаше нито един
случай постановки да се е опит-
вал да надскочи себе си и възмо-
жностите на изпълнителите. Неспору-
но имаше (на тях ще се спрем по-
надолу), но те се дължат на други
причини, а не на нескромна самоу-
вереност, каквато се забелязва на
миналите прегледи. Някои хорео-
графи забравят, че не всичко мо-
же да се представи с танц и не все-
ки може да направя това. Личите,
напани, безкусни постановки не
могат да се оправдават само с до-
бро намерение и желание да се
представи героичното ни минало и

съвременното строителство. От та-
кива лоши опити, каквито имаме
преди и каквито този път не са
допуснали, не само не няма полза,
но те нито не убеждават и зву-
чат като лоша хумореска.

РЕПЕРТОАРЪТ НА ТАНЦОВИТЕ
КОЛЕКТИВИ
Той беше правилно избран и раз-
нообразен, главно поради това, че
всички колективи бяха се насочили
предимно към местния фолклор.
Чувствайки и изпълнявайки най-
арно своите танци, колективите
представиха убедително стила и ха-
рактера на танците от почти всички
области. Докато за изпълнението на
движенията или на цели откъси
може да се каже почти само най-
хубавото, то в разпоротките като
цяло бяха допуснати повече или по-
малко грешки и то по вина преди
всичко на постановчиците.

ХОРЕОГРАФИТЕ
На прегледа се очертаха три груп-
ни хореографи. Първата група по-
каза безспорни творчески качества,
твърде висока хореографска кул-
тура и правилен метод на работа. В
работата на втората група хорео-
графи се чувствуваше известен напре-
дък, но той е все още крайно не-
достатъчен. Тревожително е, че тия
хореографи имат неправилни вкусо-
ве и разбираня, които ще им пре-
чат в бъдещата работа. Така напр.
танците, показани от колектива
при фабрика "Буря" — Габрово,
нямаша правилно композиционно ре-
шение, говореха за плосък хумор,
за лошо чувство за мърка, съотно-
шения, темпо и др.

Танцовият състав при текстилна
фабрика "Георги Димитров" —
София, години наред и на редица
състезания се показва с "Розовер"
— постановка, в която има редица
слабости, по начало — две съвър-
шено чужди една на друга, без връз-
ка части. Съставът при фабрика
"България" — София, показва раз-
нообразни и богати по движение и
ритъм хора, изпълнени с твърде ху-
баво и арно чувство, но оформяне
то на хорѣта в един цялостен сце-
ничен танц бе слабо. Направено
е по шампа, която се повтаря в ра-
ботата и на други колективи.

Третата група хореографи се пред-
стави слабо (танцовата група от
Димитровград и др.)
Неприятно, но ясно пролича, че
възможностите на изпълнителите
от някои колективи са по-големи от
възможностите на ръководителите.
Очевидно тая слабост трябва час
по-скоро да се преодолее, било чрез
квалификационни курсове, каквито
досега е имало много пъти и които
винаги са давали много добри ре-
зультати, било като се оказва кон-
кретна помощ на ръководителите,
било чрез самоквалификациране, а в
някои случаи като се подменят хорео-
графите, които явно спъват раз-
витието на колективите, особено в
по-големите индустриални центрове.

На самодейните танцови колек-
тиви трябва занаяр да се оказва
още по-голяма материална и морал
на подкрепа от страна на профсъ-
юзите. Министерството на просвета,
и културата и ДСНМ, за да не
се оправдават утре някои хорео-
графи, че нямали условия за работа.

Все още на много места не се раз-
бира правилно главната задача —
танцовите, самодейни колективи да
живеят непрекъснат творчески жи-
вот, а не да поставят ударението
само върху концертната дейност и
да се борят "на всяка цена" за пър-
венство при състезанията. Жалко
е наистина, че добри колективи кои-
то не са се класирали по една или
друга причина на някое състезание,
се разпадат. Една от главните при-
чини за това са все още лошите
условия, при които работят и ре-
петират самодейните. На редица ко-
лективи не са осигурени подходящи
залони, помещения за пробнича-
не, облекло за репетиции и пр. Често
се работи в замърсени и тесни по-
мещения или на площадката на
някое съдбище, на шиментов под-
Мястото за репетиции трябва да

прилича, да създава културни на-
ви и в края на краищата да осигу-
рява елементарна хигиена за сло-
модейните. Друга съществена сла-
бост за прегледа беше, че липсва-
ха солони и по-малки или по-големи
камерни танци. Крайно време е да
се търси повече постановочно и из-
пълнителско майсторство, вместо
да се разчита на ефекта и възде-
йствието на масата.

КОСТЮМИТЕ И МУЗИКАЛНИЯТ
СЪПРОВОД
В това отношение има голям на-
предък, но все още има да се же-
лае много. За да има художествено
въздействие и да подпомага танц,
костюмът трябва да бъде изпълнен
вещо, а върна кройка, от подхова-
щата материя и непременно под кон-
трола на специални-художник. В
противен случай с нищо не могат
да се оправдават разхищенията на
толкова много държавни средства.
В лоши костюми се-явиха танцовият
колектив при Окрѣжния комитет
на миньорите — Димитровград,
турският ансамбъл при "Тютюнев-
а промишленост" — Карджали, и др.

Много често колективите репети-
рат на акордеон или на някой друг
инструмент и когато наближи из-
лизането им на сцената, в послед-
ния момент съветават играта си с
някакви музикални групи от на-
родни или други инструменти. Този на-
сърковод, с който изпълнителите не
са свикнали, не само не им помага,
но им пречи. При много танци музи-
ка е случвала, неутончана, неоси-
млена. Крайно време е да се лик-
видира тая практика. Много до-
бър беше съпроводът на танците,
изпълнени от танцовите колективи
при ОСПС — Пловдив, културния
дом "Георги Димитров" — София,
фабрика "Балкан" — Габрово, и др.

НЯКОЛКО ПРЕПОРЪКИ

Все още важни препорѣката
за насочване към местни (фол-
клор и застъпване на по-разно-
образни форми. Тежестта в ра-
ботата на самодейните колективи
трябва да пада главно върху бъл-
гарските народни танци, но не е
грешка, ако се разучат един-два ю-
жид танца, каквато беше чешката
полка, изпълнена от танцовия съ-
став при Културния дом на тран-
спортните работници — София. На
прегледа пролича, че някои хорео-
графи имат кой по-големи, кой по-
малки диригентски способности,
имат отношение към движението
ритъма, стила и формата на народ-
ния танц. Те биха могли да поставят
готови творби и биха имали за-
слугата на ония диригенти на хо-
рове или оркестри, които изпълня-
ват за пръв път музикалните твор-
би на този или оня композитор.
Неправилно е било да се изиска от
всички хореографи да бъдат и ком-
позитори, и диригенти. Който може
да твори, добре. А на останалите
(вместо да плагиатствуват) трябва да
се осигурят материали и събориши
с повече танци, за да си подберат по-
разнообразен репертоар. Ето защо
разучаването на танци по описание
трябва да бъде една от главните
задачи за всеки хореограф.

Вкусът, находчивостта и худо-
жествената мърка играят голяма
роля в работата на хореографа и
изпълнителите. Вкус и мърка са
нужни при определяне времетрае-
нето на танца и отделните му ча-
сти, моменти или движения, при тем-
пата, при ефектите и пр. Техниче-
ската подготовка на изпълнителите
в някои колективи трябва да се
подобри. На национален преглед
не бива да се грешат движения или
танците да се изпълняват плахо и
несигурно.

Независимо от допуснатите слабо-
сти на този национален преглед
профсъюзните самодейни танцови
колективи показваха високи пости-
жения. Проследявайки пътя на та-
новата самодейност от първия на-
ционален преглед до днес, е радост
трябва да се отбележи нейният не-
прекъснат възход.

Тия постижения трябва да се
затвърдят.

Пантелей Матеев

След тежко боледуване почина
на 21 т. м. поетът-комунист Панте-
лей Матеев. Преди Десети септем-
ври със стихобирките си "Хамалиди
и аз" (1933), "Меридиани" (1936)
и "Шелювете" (1939) той израсна
като пролетарско-революционен
поет, става певец на работническо-
то движение и изобличител на капи-
тализма.

В годините след народната победа
Пантелей Матеев създава арка
гражданска поезия, основни теми на
която са възможната свобода, ге-
роизмът на народните борби и бой-
ците от Отечествоната война, соци-
алистическото строителство и свет-
лата обновителна мисия на партия-

та, любовта към Съветския съюз и
неговата велика осудбодителна ар-
мия, борбата за мир и борбата
против черните замисли на свесто-
ния праг.
Той издава стихобирките "По-
бедна година" (1945), "Песни за
републиката" (1947), "Песни за
мира" (1952), "Избрани произве-
дения" (1952) и "Знаме на друж-
бата" (1954).

Пантелей Матеев живя и работи
като доблестен гражданин на сво-
ята родина и своето време и неговата
реалистична поезия принадлежи на
народа.

Поклон пред поета-комунист Пан-
телей Матеев!

МЛАДИ РАЗКАЗВАЧИ

Богомолци

Разказ от ИВАН КОДЖАХРИСТОВ

ги настигне Койка — вдовичката.
Към 35-годишна, нисичка, плъничка,
свила русите си коси на венци, обута
в нови шити пантофи, та уж бърза,
па току шаря с влажните си очи на
ляво на дясно и като се търкулне
къмъче под карата и се обръща...
Не гледа тя къмъчетата, а иска да
разбере на какво разстояние е Дели
Стою. Дели Стою — човек як за два
ноля, превесен като за паннур, по-
бутава с ръка кражливко подстрига-
ните си мустаци и оролявите му очи
не измиват Койка. Бялата копирна
блужа трепери на Койкините ра-
мене.

— От гдѣ се намърка тия бичи-
ки, от гдѣ се намърка! — мърмори
под носа си Стою и се свлича на-
долу.

Най-нагоре върви кучицата Васил,
Крепи се той на опръдана толяга, ми-
га с муничките си очички, завет в
трескава сметка.

— От Казанджиката ще падне
някоя стотинка, пък и левче може.
Цели плещи купува, като колят в
празник. Цона Парануевата е свика-
ла като попаядката на поп Гера-
сим. Да има как нощем на нощици-
те с лампа ще светят, та да нощят.

Богомолците се нживат като тиски,
гледаят разсеено къмъчетата и вляз-
ват в черковния двор. Лъха на бу-
ренас. Камениите стъпала са ор-
бани, свиха дър ги и лизал. Дядо
Дулю се да на вратите с блудо в

ръце — върху блудото жълтнати
като сламки свещи — и се усмихва
при звъна на всяка стотинка. Кой-
ка позабавя вървеше. Стою следи
всяко нейно движение. Изпреварва
я, пуца петолетка и шепне на клас-
яра.

— Дай свещи и за двама ни...
Койка забива очи в камениите
плочки и забравя да се прекръсти.
От черката все хлад. Въздижко, ка-
то върху стъпала запява поп
Герасим. Иванка Марчовата е про-
дълговат като презрала кравицата
лице проточва прат.

— Господи помилуй...
Дядо Дулю затваря вратите, а
два гълъба, стаени в клоните на ви-
ческата круша пред черката, при-
хват уплашено и полетяват над село-
то, към кира.

На кира е свежо и приятно. По-
духът ветрец, люлеят се житата, с-
ветът камбурите и ползват члнците
вълни. Та камбур члнците прихват
забравката на женѣ. Мъжете при-
хват чувала в камениите, познат
самата на крак на блоке. Целят
кър лампата от напредната труп.

През това време продължава да
се търкала като камък в празен на-
ред гласът на поп Герасим.
— Окръп, господи, блуденство
наше...
Иванка Марчовата натъва шия
като че ли някой тегли приквѣт и
навърте.

— Преспетое евангелие четнем...
Всички колективат и се чува пук-
не на стави. Търмо когато баба Цо-

на Парануевата подвива крак, Ва-
сил кучицата докосва с два пръста
дъбека и в възлечето остава между
пръстите му. Той го мушна под про-
дупчицата си каскет, прекръства се
от благодарност към светите, че
не са го забелязали, и напуца чер-
квата. Стою се е изправил с Койка
Свещта му е угаснала. Той я подна-
си към нейната па лампак.

— Койке, доверче ще те чакам
в слога до лозата. Ако не дойдеш...
По чолото на Койка — засребрява
ситна пот.

Богомолчето завършва. Дядо
Дулю калкисат, седи пак на
изхода с блудото и се усмихва при-
звѣна на всяка стотинка. Койка от-
късна задравец от черковния двор
ситни по камениите стъпала, а след
нея бърза Стою. Казанджиката и
Парануевата, приближили главни
пак си мушат.

— Горката Койка, мъж не сме-
да погледне в очите. Видя ли! Две
свещи запали за покойника си мъж.
— А Стою? За облекване е, сирот-
нички. Такъв скромн мъж и го на-
рѣса пролетарата му жена! — влати
глава Парануевата.

Преди да напусне черковния двор,
Казанджиката се прекръства.

— Благослава ти, господи, че на-
храни и днес бедната ми душа...
Понечва да се прекръсти и Пара-
нуевата, но като вижда, че възле-
чето го няма в дъбека и, изтръгва...
— Божичко, петдесе лева бяха!
Бичиците се навързват към чер-
ката. По баира, по каменистата
стърмпа пътечка пъзав Васил, бърза
да се прибере в къщи, сктал дъ-
боко в пазвата си възле...

От кър долната бръмченето на
комбайните и пак заглъхва... Наби-
жана пладия и над селото въздухът
започва да трепти...

Изпиги във ВИТИЗ "Кръстю Сарафов"

Измина месецът на генералните
репетиции. Осемнадесет класа се
представят пред изпитните комисии
с около 50 откъси от песни и цели
постановки. Постановчици са как-
то преподаватели и асистенти по
актьорско майсторство, така и сту-
денти по режисура.

От студентите по режисура при-
класа на д-р Кр. Мирски раздвигаша
постигания показваха Аврам Геор-
гиев с "Картонграч" от Гогол,
Ангелина Минкова с "Варвари" от
Горки, Теодос Попов с "Мария
Тюдор" от Юго, Румен Кириков с
"Чичовци" от Вазов.

В отделните постановки се про-
виждаха и интересни млади изпъл-
нителни — Домна Ганева, Ник. Би-
нев, П. Марен. От класа на проф.
Ст. Сърчаджиев добре се предста-
виха Лора Кремѣн, Жана Мирска
и П. Борова. Класът по актьорско
майсторство на нар. артист Н. О.
Масалински представи "Тартюф"
от Мوليер. Направиха впечатлени-

е Преминаха и представенията
на "Девочката с кърпач" от Лиле
де Вега — постановка на асистен-
та Ник. Люцков, "Женско цар-
ство" от Ст. Л. Костов — поста-
новка на нар. артист Н. О. Мас-
алински,

АТОМНИ ПОДСТРЕКАТЕЛИ

От АНГЕЛ ТОДОРОВ

Лесената за „железната завеса“ отдавна е опровергана от фактите. Икономическата от народнодемократичните страни следи и интересите на народите от Западна Европа. Държавата поема големи отговорности за издържането на чужди езици и курсове не само в училищата, но и по фабрики и заводи. Държавата поема отговорност за издържането на чужди езици и курсове не само в училищата, но и по фабрики и заводи. Държавата поема отговорност за издържането на чужди езици и курсове не само в училищата, но и по фабрики и заводи.

Като писател, получаващ висшето си образование във Франция, аз също се интересувам живо от всичко ново, прогресивно, реалистично в творчеството на французите писатели. Роден съм, не голям, част от тях следват великите хуманистични традиции на Волтер, Юго, на Ламартин и Зола, на Рембо и Аполлинер и заедно с хората с добра воля от цялата свет се борят за най-ценното човешко благо: за мир.

Толкова по-голяма е оговорението ми и възмущението ми, когато в някои френски вестници срещам човешкоинстинктивни изказвания, израз на разпадане на омирза между народите, настраивае към нова гледище война.

Човешкото е изкачено от това, че се намират интелектуалци, които пропагандират идеята за употреба на разрушителните атомни и водородни бомби, на доредното оръжие.

Видни представители на науката в Западна Германия, Франция и Швеция са щателно предупреждават за убийственото действие на това оръжие. Не само учените от цял свят, не само обикновените хора, но и всички писатели трябва да присъединят гласа си за борба.

За съжаление обаче има и такива писатели, които служат на безумната идея за изтриване на човешкото. Неодобна във френския вестник „Орб“ (брой от 12 юни т. г.) прочетох възмутителна статия на писателя Жан Жюно, в която той излага идеята за изтриване на човешкото. Жан Жюно не е в никакъв смисъл от най-известните френски писатели и когато той пише такива работи, не можем да не трепнем и да не се запитам: какво става там? Какво става с човешкото, което е изкачено на няколко револуции — щом като в нея свободата се възкачва политиката на масовото убийство... И се възкачва при това от писатели, от представители на науката и на словото!

Възхищавам се — пише Жан Жюно — от телевизията и от атомната бомба! За нищо не мога да бъда упрекнат в това отношение... И изразявам се обидно пренебрежение към човешкото! — Понякога отелската животът е сян... Аз не се питам дали това става с мен или с тези студенти, чиято кръв тече обратно...

„Кръв обратно“ — така е заглавието на неговата статия. Мислята му е, че у тях „студентите и други“, които се противопоставят на политиката на използване на атомното оръжие, кривата тече наопаки — т. е., те не разбират... интересите на Франция (Хубави „интереси“, обрели на източната сгърт милиони франци, ако заедно с американските и английските управници, тахното правителство евалче човешкото в ужаса на атомната война!).

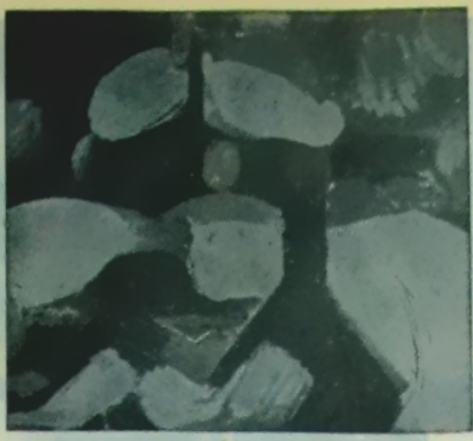
Жан Жюно започва своята своята литературна кариера като талантлив писател-реалист; неговите романи се харесваха и у нас, защото народът уважаваше писателя, когато той рисува правдиво живота.

Когато обаче хитлеристите подпомаха с каравани си ботуши френската земя и я превърнаха в дотмина на съюзите, когато чисти френски писатели гледаха по концентрационните лагери, изправяха се пред стената и ги разстреляваха, Жюно измени на народа си: той сля своя сляс с дивашките епохе на убийците. Ето го сега отново да подкрепя идеите на човешкото!

Би ли могъл Жюно, писателът, да окуражи илюзии за убийство, да си представи за момент едно дете, обхорено и разкъсано от бомбата, и след това да поддържа своята убийствена и антихуманистична теза? Може ли да носи той вадието стрелец, може ли да му се довери народът?

Народите чакаят от писателите, от художниците, от творците на изкуството завета на човешкия род, очакват те да ги поведат в благородната борба против смъртта.

Борба за мир — това е девизът на атомната литература и култура!

ХЕЛМУТ МЮЛЕР

„Октомври 1956“

Още от вратата портнерът, с безукорна черна джакета със златни галуни, изглежда никак странно учуден и почтително ни даде път. Такава личностна група (ние бяхме трима души) — и то изведнъж!..

Самолетът ни изведе в ниско разстояние надолу по улицата. Огромните зали бяха празни. Тишина, пустота и мъртвило, които не се оживиха през целия ден — сякаш хората в Западен Берлин бяха забравили, че има някъде излизане 1,400 творби от 611 художника, към то все пак трябва да бъдат видени. Под високите стълбове своите като в вавилонската кула отекваха стълбиците само на няколко скулптури пенионери (всичкошото персоналът вътре беше много повече от посетителите), които мърмореха разочаровани пред табелата: „Хм, всичко наопаки! Като че са излезли от душната“.

На човек му става тъгостно, обидно.

И неволно се сеща за думите на Евени Кибриг, който след едно свое пътуване на Запад с горчивина беше писал за печалната съдба на т. н. „модерни групици“ — стои художниците в някой ъгъл на празните изложбени зали и въздишават на „свободата“ си. Какво значение има, че публиката ни обрща гръб? Важното е, че са „независими“.

От една днешна обиколка на безкрайните зали „Ам Функтур“, разбира се, е трудно да се добие пълна представа за всевъзможните художествени течения и моди, които си дават среща на „Голямата западноевропейска изложба 1957“. Явно е обаче, че тия многобройни „независими“ са създадени почва за появата на най-различни еклектични съчетания от безнадолно стари и познати формалистични художествени похвати, които художниците самонадеяно представят за нещо ново, за израз на някаква постигната „абсолютна свобода“.

В изложбата се преборват две основни тенденции — за жалост, не с пресвек към реалистичната, въз-

решни искрени усилия на някои творци да преодолеят всеизвестната мода. Това смесено противоречиво впечатление, което зрителът добива от изложбените табла на представителите на различните творчески групи, се налага още с първите работи — на художниците — гости от ГФР. Наред с великодушния „Акт“ на Ервин Хенинг и „Пристигналият кръм“ на Макс Лахер, от които човек има почти физическото усещане за ялата воняща атмосфера, за умората по лицата на жените, мюнхенският живописец Ернст Вайл излага „Скалест брег“: три отесени черни линии, две зелени звездички, означени наивно, като в детска рисунка, и няколко разплетени сини точки. Това е картината...

Същата ярка полиризация в изразните средства и в отношението на художника към предмета на изкуството личи и в творбите на художниците от групата „Зенон“ — по общо убеждение по-умерено модернистична, но твърде разнородна по състав. От една страна човек може да види въздушни картини, като „Карнавал“ от Хайзер, „Римска девойка“ от Ханс Орловски и особено „Картофоберачки“ от Ойленшайн, от които лича любовта и преклонението на художника към жените от народа. И от друга — безсмислените „Композиции“ на Вернер Клаймшмидт, плод на някаква паранормално опиянение, написани под диктовката на т. н. подсвещаване начало или пък „Жена с дреха“ (бронз) от Герхард Шрайтер, удивително напомняща ония предисторически Венери, които човек е скулптурално несръчно върху мамутови кости още преди трист хиляди години.

Културът към примитивното, преставянето на човека като плетст модел от цветни петна, като сбор от геометрични обема, предиммерията абстракционизъм са довели художниците от т. н. „Нова група“ до пълен отказ от изкуството и пълен отказване от всичко, което има някаква опора и връзка с действителността. Това — както пише Ерих Линк във в. „Дц вейт ам зонгт“ — е шокирало дори членовете на журито, които не са допуснали в изложбата редица художници (тази година „новите“ са само 38 срещу 65 през миналата година). „Всичко — с т. н. съвременна Линк — за една „нова група“ едва ли може още да се говори. Повечето художници са незрели както в техниката, така и в стила.“

Носителят на Наградата на Берлин за 1957 г. Херман Бахман е представен с шест картини: някакъв неразбираем мозаик от части на предмети, от жълти, червени и сини петна. И при най-голяма добросъвестност човек не може да разбере защо картината на Арно, пред

ставялаха хаос от акумулатори, переди, банани и тирани, е изречена „За да се жертвава Арон“ и защо тия сини и розови неправилни квадрати Ханс Зайдел нарисовал „Гълъби“. Погледът на посетителя се спира с интерес на картината „Октомври 1956“ от Хелмут Мюлер — очевидно художникът е имал предвид събитията в Унгария, но какво е искал да изобрази, навярно не знае само той. Табелата е истински зрителен ребуз.

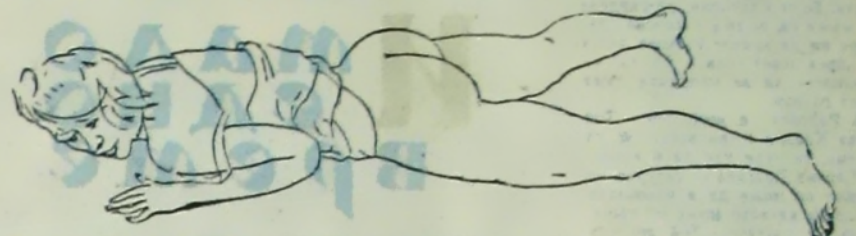
Разказаха ми, че художниците от берлинската „Нова група“ издига в печата искането изкуството да се освободи от „опеката на обществото“. Нищо чудно — нищо ново, защото лозунгът „трябва да бъдем глухи за поуките и желанията на епохата“ бе издигнат още в 1910 година от Кандински в Мюн-

хен. Нищо ново, защото лозунгът „трябва да бъдем глухи за поуките и желанията на епохата“ бе издигнат още в 1910 година от Кандински в Мюн-

хен. Нищо ново, защото лозунгът „трябва да бъдем глухи за поуките и желанията на епохата“ бе издигнат още в 1910 година от Кандински в Мюн-

хен. Нищо ново, защото лозунгът „трябва да бъдем глухи за поуките и желанията на епохата“ бе издигнат още в 1910 година от Кандински в Мюн-

хен. Нищо ново, защото лозунгът „трябва да бъдем глухи за поуките и желанията на епохата“ бе издигнат още в 1910 година от Кандински в Мюн-

ЕРВИН ХЕНИНГ

хен, когато той нарисова първия си „абстрактен“ акварел. „Новите“ смятат, от друга страна, че само чрез едно освобождаване от съдържанието изкуството може наистина да се оодухотвори. Техникът художествен есен трябва да бъде съвършено нова — не може днес в епохата на атома и всеобщата несигурност да се рисува така, както по времето на Рембранд. В так мисъл на пръв поглед има нещо върно. Но как тогава да се рисува именно днес, в нашата епоха — да ли като американеца Джексън Поллок, един от кумирите на абстракционистичната живопис на Запад, който различа бонте си направо върху пространството на пода платно или работи с пръсти, потопени в боя? И кому служи художникът с такова изкуство?

На възрещението, че хората не разбират и поради това не се интересуват от безсмислената ни живопис, „новите“ абстракционисти отговарят с думите на Пикасо, който някога беше писал: „Фактът, че кубизмът остана дълго време неразбран и че и днес има хора, които не виждат нищо в него, е без значение. Аз не знам английски. Една английска книга за мен е празна. Но това съвсем не значи, че английският език не съществува.“

И се пак в „Голямата берлинска изложба 1957“ най-крайната е не т. н. „Нова група“, а групата на „неоганализираните“, участващи извън журито млади художници от всички направления. Тук еклектичната стихия властвувала с пълна сила и наистина е трудно да се причисли изцяло една творба към една или друга школа. В „Моторна импресия“ от Реншихаузен е отразено обръкването, безсилното на интелигенцията пред жестокото механизирано всекидневие на капитализма. Еберхард Брукс излага няколко рисунки с перо, между които „Водовете-

дрини, които художникът Х. Ветцел съвсем сериозно е нарекар „Нощни риби“. Заслужава да се споменат и творби като „Градът в делириум“ от Григолайт и „Някогаш-някогаш“ от Б. Хааг, които просто надхвърлят възможностите на човешкото възбуждение и способност да се реагира на виденото. Самите названия, струва ми се, говорят достатъчно.

Единствено в залите, дето излагат членовете на Съюза на берлинските художници, все — с някои изключения — здрав реалистичен дух. Човек навлиза сякаш в един друг емоционален свят: чист, добър, позитивен, светъл. Интимност лича от простия селски „Двор в Оденвалд“ на Ханс Бремер. Погледът дълго се спира на ослепителния „Слънчоглед“ на Фридрих Драйер, в които усещаш как напи-

я „лточка“. В недрата на капиталистическия свят работи и се бори цял един отряд творци, близки на идеята за общественото служене на изкуството, които отстояват твърдо своето верую. Неправедливо е също да причисляваме всички привърженици на абстрактното изкуство към хората, които съзнателно малят публиката. Несъмнено между тях има честни художници, които се възмущават от най-благородни побуди. Някои дори са убедени, че с произведението си разобличават и осъждат капитализма. Но по редни причини те не могат да видят, че това, което рисуват, не е вобщето сферата на изкуството, а е негово отрицание.

Векоче изред — от скалните рисунки в пещерата Алтамира до днешно време — изкуството е говорило на хората, спомагало е животът да се придвижва напред. И всеки, кой-

АРНО

„За да се жертвава Арон“

ра земният сок. Ерих Якшет излага „Из една стара градина“ — няколко бурени, отпреди стръчетата синичи и зад стобора една тиха далечина, която навява на същото нежна т. н. „По-нататък — „Пристигнато“ за петроходи в Хамбург и „Край града призори“ от Георг Леаман,

„Автопортрет“ от Х. Л. Фишер — и поставя пред него други цели, е изчезнал като мимолетна паяна по гребена на времето.

С таква мисъл човек напуша „Голямата берлинска изложба 1957“.

БЪРБАН СТАМАТОВ

КЛЮЧЪТ КЪМ СВЕТОВНИЯ МИР

(Продължение от 1-а стр.)

английски слушатели са открили извора на оная сила, която може да разпръсне глооброзразия облак на атомната война.

„Обикновените хора — пише Фредерик Бейкър от Бъртон-он-Тrent — притежават ключа към световния мир и за премахване на опасността от ядрените оръжия. Ако обикновените хора по целна свят се обединят и накарат правителствата си да имат взаимно доверие, този въпрос ще бъде разрешен.“

„Когато народите действуват заедно — пише Ерик Уестман от Бристол — и изразят твърдото си решение ядрените оръжия да престанат да съществуват, техните правителства ще бъдат принудени да потърсят споразумение с другите правителства. Такова споразумение трябва да направи невъзможно превръщането на света в една стерилна, необитаема маса.“

А ето какво пише Антони Багистер от Петстоу: „Опасността иде не само от ядрената война. Не Колкото и удряш в нея е тази мисъл, нека помислим и за радиоактивността, която се натрупва от изпробването на атомни и водородни бомби. За да се проследят хоризонтът, трябва да се предотврати по-нататъшното изпробване на тези оръжия.“

СССР вече предложи спирването на ядрените опити — а това е една от трите „ядрени сили“. Ако изпробването може да бъде спряно чрез обществено мнение, тогава и бъдещите войни могат да бъдат предотвратени от общественото мнение.

За да въздейства с най-голяма сила, филмът трябва да бъде напълно разбран от зрителя. Живото слово трябва да достигне до него. Преди въздействието на дублажа това се постигаше с превеждане на диалога и щандоване на надписи върху самата лента. Но това е непълноценно и отживял начин. Надписите не могат да обхвалят и предават целия диалог. Те само ориентират зрителя за действието. От друга страна те нарушават композицията на кадъра, като закриват част от изображението. Правени са анкети и е установено че около 30% от анимационите на зрителя се загубват в метене на надписите. Това е липсата от възможност да следят непрекъснато актьорската игра. При по-естествен и напреднат диалог надписите са по-малки и средно интелектуалният зрител едва успява да ги прочете. Всичко това намалява художественото въздействие на филма.

Дублирането на филмите пренакова посочените недостатъци. Благоустройство на дублажа всеки филм може да звучи на всеки език. Смята се че е по-добре, че дублирането е най-естествена форма на превод. Живата и изразителна реч на родния език въздейства върху зрителя най-непосредствено и пълно. Ето защо преимушеството на дублирането филм пред този с надписи са съвсем очевидни. В страните с напреднала кинематография втрисат „трябва ли да се дублират филмите?“ вобщо не се поставя. Той е разричел отгована. В СССР, Франция, Италия, ГДР, ГФР и други страни всички чуждестранни филми се дублират. В Чехословакия и Унгария се дублират

Аз съм сигурен, че в света има достатъчно разумни хора, които да се включат в тази „Армия на мира“.

АЗ, ЖЕНА МИ, ДВЕТЕ НИ ДЪЩЕРИ И... АТОМНАТА БОМБА

„Аз съм обикновен работник в една чорпанска фабрика в Мидландс. Нямам никакъв пост в нашия профсъюз или политическа партия. Живя в модерна общинска къща. Имам шестнадесет и две хубави деца“ — така започва писмото си английският работник Роберт Файф от Лейстър. „Съвсем естествено — пише той — жена ми и аз имаме правото да очакваме, че нашите дъщери ще имат щастливо детство и сигурно бъдеще, в което страхът от смъртта или болестите, причинени от една нова, страшна атомна война, няма да имат място.“

Идете и погледнете как днеша ви спят мирно. Помислете си тогава за картините от Хиросима, за миналите, които продължават опитите с тези бомби, които тровят въздуха, който дишаме, и храната, която ядем...

Главното, което трябва да направим, е да говорим. Ние говорим на нашите приятели, съседи и съработници. Те имат същите мисли и страхи...

Нека това ни доведе до действие — едно писмо до вашата народен представител с половин дузина подписи под него. Не е важно дали днеша да пишете хубави писма. Напишете само пет думи: „Забравете бомбата или си върнете“...

Погледнете още един път днешата си и вземете решение да действувате веднага. Вие сте готови да дадете живота си за тях. А нима не можете да говорите в тяхна защита?

ТРЯБВА ДА СЕ ПРЕМАХНАТ БАЗИТЕ

„Работниците и трудещите се от никаква страна не искат ядрена война — пише Д. Джонс от Бюд — Кой я иска, ако можем да запитаем? Отговорът на този въпрос е лесен. Исква я държавата, или държавите, които създават атомни бази. Значи трябва да се премахнат и тези бази, и да се премахнат завинаги...“

ГЛАСЪТ НА ИСТИНАТА

Няма съмнение, че това е гласът на милионите трудещи се в целия свят. Това е гласът и на английските трудещи се. И този глас откликна на нашата анкета за атомната опасност. Сега, когато тя завърши, ние със задоволство пристъпваме поучените писма, със задоволство констатираме, че 95% от участниците в анкетата се обявява против опитите с ядрени оръжия, за пълна ми забрана. И когато стигаме до заключителните думи от писмото на Теренс Мийд — „най-искрени поздрав и най-хубави пожелания на всички в Радио София — гласът на истината“ — ние не чувстваме само удовлетворение от едно познание. Ние разбираме, че трябва да работим още по-упорито, за да може този „глас на истината“ да достигне до сърцата на все повече и повече хора в целия свят.

ПИТЪР ТЕМПЕСТ

ГЪБИ

В тази утрин прекрасна след дъждовния звън една гъба израсна на поляната във.

Рой джудженца край нея завъртяха игра и най-малката фея за свой стол я избра.

А дечицата лудо затърчаха със смях, за да видят туй чудо, тук израсло за тях.

И в мъртвото село, с обгорени лица, чувай, плачач горчиво милиони деца.

Прев. Б. ПЕТРОВ

Защо се дублират филмите?

От МАРИУС ФРИДМАНОВ — кинорежисьор

голям брой филми и в най-скоро време ще се премине към пълно дублиране.

У нас първи опити се направиха през 1949 година с дублирането на филма „Среца на Елба“, „Великата сила“ и др. Те са пренебрежени експериментално и примитивно. Висок на синхрон, неубедително, непонятно артистичен образ актьорски изпълнение, липса на звукова перспектива, недобър звукозапис — това са основните недостатъци на първите дублирани филми в България. Те бяха оправдани от липсата на опит и използването на остарели методи за работа. В резултат публиката посрещна отрицателно дублираните филми. Още с появянето на надписа „Филмът е дублиран на български език“ тя започнаше да шуми, възмущава, негодува. Наложих се Управлението на кинематографията да вземе мерки за решително подобряване на дублажа. През 1954 година дублирането миша към студия за изработка на филми при по-добра техническа база и по-компетентно художествено ръководство. С идването на светлината специализирана — режисьорката Софя, симфониста Бердичевски и звукоинженер Антонов — в работата на дублажа настъпи преколен момент. Те ни показаха как чрез литературна преработка на дублажа превод може да се постигне пълен синхрон, т. е. пълно

съответствие между артикулатата на устата на актьора от екрана и текста, произнесен от българския актьор. Стана ясно, че работата на режисьора и актьора в дублажа е творческа, отговорна, с много изисквания и не се заключава само в механично копиране на оригинала. Филмите, дублирани по новия метод, бяха много по-издържливи в художествено и техническо отношение. Някои от тях — „Трехожна младост“, „Изпитание на верността“, „Двамата дружини“, „Свободата на барбакуча“, „Досадници“, „Делото Мавриций“ — получиха добра оценка от художествения съвет при студията. Разбира се, съществуват още непреодолими слабости: некачествена литературна преработка на диалога, неправилен словоред, неумение да се работи с актьора, изравняване и незапазване на тембровата характеристика на гласовете, липса на звукова перспектива и др. Но постигнатата резултат са обнадеждаващи. Дублажният колектив е намерил верния път и успява му че доведат до непрекъснато повишаване качеството на дублираните филми.

Все пак възниква въпросът: защо още голяма част от зрителите продължават да ропсат против дублажа? Пишат протестни писма до кинематографията и печата и предпочитат да гледат филмите с надписи. Не одобряват дублажа на

филми, които са получили добра оценка от художествения съвет при студията и централната техническа комисия при Управлението на кинематографията — най-компетентните органи, от които зависи пускането на всеки дублиран филм на екрана. За да отговорим на този въпрос, трябва най-напред да разгледаме от какво изхождат противниците на дублажа. Едни от тях, по-малката част — протестират по принцип срещу дублажа. Това са хора, които знаят чужди езици и независимо от това, че филмът е добре дублиран, предпочитат да гледат оригиналното копие. Те най-много ще се прищипат и приемат дублажа. За тях ще трябва освен дублираните филми да се пускат и оригинални копия.

Протестите на масовия зрител от срабването и селита са насочени главно срещу неразбираемостта на говората. Те са съвсем основателни и справедливи. На какво се дължи тази неразбираемост? Преди всичко на лошата акустика в много от киносалоните и пригодените за кина помещения, на старите, износени киноапаратури (такива има още от немия филм), на недоброто им поддържане, вследствие на което се получава и лошо звуковозпроизвеждане. За чуждите филми с надписи това не е от решаващо значение, но за дублираните и българските филми е изключително важно. По-

шото възпроизвеждане на звука изостря и приравнява гласовете. Много поносис на актьорското изпълнение се загубва, а понакожа пропаднат и не се разбират цели реплики. Това намалява художественото и емоционалното въздействие на филма. Зрителът се измъчва и изгубва слух, за да чуе и разбере диалога, а понакожа си отива по средата на прожекцията. Какво да се направи, за да се избягне тази неразбираемост, която брани зрителя и пречи на успеха на българските и дублираните филми?

У нас вече се произвеждат киноапаратури и старите, износени и подменяват на бракуване постепенно ще се подменят. От друга страна Управлението на кинематографията е отпуснало средства и изпраща бригади от специалисти за подобряване акустиката на кинозалите и поддържане в изправност все още годните апаратури. Но тези мероприятия ще се извършват за по-продължителен период. Намерена и конкретна мярка би било съставянето на комисия, която да определя за цялата страна качеството на дублажа и звуковозпроизвеждането и дублираните филми да се прожектират само в тях.

Да се утвърждава една нова форма, от която и зрител, и филмът се спечелват, е необходимо. Но това прави изключително отговорна работата на творците от дублажа. Защото дублажът ще се налага, когато тогава когато с високото си качество правят и зрителите предубеждението, което ги убежда, че те печелят, а не губят.

А засега зрителите твърде много губят.

ПРОТИВ „ДОКТРИНАТА АЙЗЕНХАУЕР“

Ние — ливанските културни дейци, писатели и интелектуалци, както и нашите събратя в останалите арабски страни и в целия свят, смятаме, че литературата и културата не могат да се развиват и да изпълнят своята мисия без пълна свобода. Ето защо ние сме твърдо решени да съдействуваме на нашите съгражданици и на нашите братя в другите арабски страни за пълното национално освобождение на арабския свят. Ние изразяваме твърдото си уверение, че „доктрината Айзенхауер“, която предизвиква напрежение на американски въоръжени сили в Близкия Изток под предлог да завоюват независимостта на тези страни и да извършат империалистична политика, предизвиква от упадък на британския и френския империализъм в този район след непосредствено извършване срещу арабския Египет, трябва да бъде отхвърлена.

Ние смятаме, че приемането на тази доктрина, която предизвиква стопанска помощ при известни условия, преследва следните цели:

1. Подпомагането на чуждата окупация на арабските независими страни и ликвидането на движението за независимост в арабските държави.

2. Даване право на чужди държави да се месят във вътрешните работи на нашите страни, в нашия политически, стопански и културен живот в интерес на империалистическите държави.

3. Превръщане на нашите държави в воен театър на студената война, която в края на краищата ще направи от нашата страна плацдарм за една съвствена или полусовствена унищожителна война, чиято първа жертва ще станем ние.

Ние смятаме, че извършването на някои ливански водачи дават достатъчно основания за безпокойство, че ливанските политични ще приемат американския проект. Ние, писателите и културните дейци, смятаме, че Ливан трябва да бъде начело на арабските държави, които отхвърлят „доктрината Айзенхауер“ и че трябва да проведат национална арабска политика, политика на освобождение на арабските народи, сплотени около братска Сирия, като на международната политическа арена се ръководят от принципа на позитивна неутралитет, който ще запази нашата независимост и ще ни предпази от опасности.

(Из ливанското литературно списание „Ал-Алаб“)

ТЪРСЕТЕ КН. 5 НА СП. „ТЕАТЪР“

Книжката съдържа: „Творчески подход или шаблон“ от Веселина Стефанова. Рецензии за „Нора“ от Гочо Гочев, за „Хамлет“ от Т. Киров, за „Сомов и другите“ от Н. Люцков, за „Скъпата“ и „За честта на пагона“ от Ан. Михайлов и др.

Статия за нашето вокално изкуство, за Голдони на наша сцена, за турнето на Народния театър в Югославия и на театралния живот в СССР, в Чехия, в Югославия и у нас.

Търсете всяка новонапечетена книжка във ведомствените павилиони на РЕП.

Единична цена 4 лв. Записването на абонати за второто полугодие става направо в редакцията на сп. „Театър“ — ул. „Поп Андрей“ 9. Суми се изплащат с пощенски запис или по с/к 15/46

Едла приказка, в която се осмиват суеверията и глупавите предрасъждения — това е непретенциозният сюжет на операта, който обаче предлага богати възможности за режисурска изобретателност, за интересна музикална характеристика и за актьорско майсторство.

1. Иват сватове отдалече да искат Калина, хубавата черка на бае Станю за Радойко — момък личен, работлив и имтеен. Станю, който познава момъка, с радост дава съгласието си. Сватовите искат веднага да отведат невестата. Буля Станюца, разсърдена че мъж си, че се е съгласил да сватба им да замине толкова далеч — „през десет села и десет“ — и закъсна да не продува дума десет години.

2. Радойко е нещастен. Той обича Калина и вярвайки, че тя е няма, се чува как да ѝ помогне. Стрина Драгана — сигурна, че Калина не може да я наковала — задига каквото може от къщи. Сватът е озадачен. Той допуска невестата да е урочасана по пътя. Стрина Драгана се връща с шест одумничи-бачки, които с различни заклинания се мъчат да накарат нямата да загворят. Идва Радойко. Той разговаря баячки и обещаваша на Калина да я изведе още тази нощ.

3. Цигански стан край селото. Радойко е видял циганите и мисли, че могат да помогнат на Калина. Рустем — чербошката, разбира какво може да спечели от някаква селски момък. Той му обещава помощта на Рубия, циганка-удавица, която всичко може да направи до пропастта на първи пети. Радойко започва с напика на Калина и исканите от Рустем даведат алтъна. Магната започва с танци и заклинания, но също преди да завърши, по даден знак от Рустем, пропават първи пети. Радойко разбира, че е измамен.

4. Радойко е отчаян, у него наляга мисълта да върне своята няма невеста в селото ѝ. Калина разбира това и е ужасена. Показва се старият сват. Той води прочути знахари — Настрадин Ходжа и Хитър Петър. Настрадин сват е народ е удоволение след как Петър надмува Ходжата. Двамата сключват облог кой ще изведе Калина. Първа започва Настрадин Ходжа. Неговите спити са безуспешни. Преди да започне, на свой ред Хитър Петър иска обещание от Радойко, че ще поседва съветите му. Радойко се съгласява. Тогава Хитър Петър го съветва да изгони Калина и да си вземе друга булка. Ужасена, че ще загуби своя любим, Калина забравя клетвата и „проговаря“.

Либретото на Павел Спасов е в стихове, написани в народен тон — хубави и звучни. Сюжетната линия се развива ясно и логично, неизменно от излизни подробности. Характерът и психологическите състояния на действащите лица са по-скоро загатнати. Такико цялостно обрисване е предоставено на музиката. Диалогът е оживен, репликите добре подхвърлени и остроумни. Комизмът идва естествено от развитието на действието и от сценните положения, но не може да се отпече и хумористичната изобретателност на либретиста. Единствено третата картина — циганският стан — проявява стегнатост на действието. Твърде продължителният балет се превръща в самодоволство в представяване кощелия на оперната развлекателност. Но това е повече грешка на режисора и на композитора. Павел Спасов е създал безспорно сполучливо либрето, което може да увлече и изключи музиканта. И това е може би най-голямото му достойнство, защото оперното либрето не е самостоятелен литературно-поетичен вид. Неговото същностно и естетическо въздействие е непременно без музиката.

В третата картина музикално най-оригинални са танците на Рубия — особено първият и третият. Мисля, че в интерес на цялостното впечатление от спектакъла е тази картина да се посъкрати.

По яркостта на музикалните характеристики, на мелодичната изобретателност, на остроумие и майсторска оркестрация четвъртата картина съвършено на втората. Особено сполучливо са илюстрирани образите на Настрадин Ходжа и Хитър Петър. Само от музиката музикално интелигентният слушател, без да има нужда от текста и физически-

На сцената на Държавния музикален театър

Имало
едно
време

Неговата музика към оперите „Деляна“ и „Айка“ издава музикант с тъмък театрален усет, със способност за сполучлива музикална характеристика на действащите лица и на сценните положения. Те свидетелствуват и за един сочен мелодически дар и голямо професионално майсторство. В сравнение с първите две творби „Имало едно време“ показва по-голяма самостоятелност, острота и изразителност на музикалния език, по-голяма връзка с текста, по-значителна творческа инициатива. Музиката е изградена почти изцяло върху народностинтоновна основа. И сега Хаджиев широко използва, и то не само при танците, характерните сложни български ритми 5/8, 7/8, 8/8, 10/8 и др. Той рядко се застоява продължително на един ритъм, прави чести промени и комбинации, които видоизменят първоначалния ритъм на сцената, за да му предаде непосредствена и изразителна интонация на говоримия език. Това отношение към текста и някои мотиви навяват на Мусоргски, Пятков, Станю.

Първата картина не се отличава с особена мелодическа изобретателност. И песента на сватове, и песента на дружините са доста простички и наивни. По-интересни са оркестровите соли, които свързват отделните епизоди и реплики. Хубава е песента на женския хор — „Прощавай, мамо“ — в края на първата картина. От балета най-сполучлив са „Женски танц“, „Танц на двете козела“ и „Мъжки танц“ — характерни и отлично инструментирани.

Втората картина изобилства с адхуново написани страници. Затрогващият лиризмът на арията на Радойко, прелестният дует между него и Калина, речитативният монолог на Драгана, остроумният музикален диалог между нея и свата, вокализите и арията на Калина „Хърцете ми, облаци“, музикално крайно интересният и характеристичен епизод с одумниците — това са творчески постижения, които свидетелствуват за големия талант на Хаджиев.

В третата картина музикално най-оригинални са танците на Рубия — особено първият и третият. Мисля, че в интерес на цялостното впечатление от спектакъла е тази картина да се посъкрати.

По яркостта на музикалните характеристики, на мелодичната изобретателност, на остроумие и майсторска оркестрация четвъртата картина съвършено на втората. Особено сполучливо са илюстрирани образите на Настрадин Ходжа и Хитър Петър. Само от музиката музикално интелигентният слушател, без да има нужда от текста и физически-

те образи, ще разбере психологията на двамата герои. Много хубаво е оркестровото соло, което предхожда появянето на Настрадин и Петър и репликата на Петър „друга булка си вземи“.

Режисурът Христо Попов помага за ясното развитие на сюжетната линия. Психологическата същина на действащите лица е верно почувствувана и правилно внушена. Хоровата маса е акти-

виизирана и добре развита. Архистите. Вокално и сценично много добър е П. Аврамов в ролята на бай Станю. Но в желанието си да направи и предаде образа по-комичен, отколкото е всъщност, той стига до шарж. Бодуров като Радойко въздейства предвсичко с великолепия си глас, актьорският неговата роля не е разработена. На места, в четвъртата картина, той е съвсем безучастен. Затрогваща е Д. Попова в Калина. Тя успява да изрази чрез вокализите и сценната игра любовта си към Радойко и мъката от принудителното мъжничество, наложено ѝ от майчината клетва. В същата роля постиженията на Д. Гаманова са във всяко отношение по-скромни. Почти инструментално написаната вокална партия, която се движи в най-високите регистри на колоратурното сопрано, затруднява и двете Калини. Възхитителна е Е. Рускова като стрина Драгана — най-вярно почувствувания и най-детайлно разработения образ в цялата опера. Рускова не се старее да бъде на всяка цена и навсякъде комична. У нея комизмът излиза естествено от същината на типа и от соната ѝ реалистична игра, за разлика от А. Русков, който го търси, създава и често окаркатурира. Хитър Петър из Русков е твърде забавен, но малко глезлив и носи доста черти от личността на актьора. На моменти представя за Хитър Петър повече съответстваща типа, който даде Видин Даскалов — субстанциално български, естествен, податлив, цялостно издържан, при това и гласовит. Гръбляно са работили над ролите си и Хр. Бъчваров, А. Пулев, Б. Стаменов, Янка Попова, Е. Пинева, К. Райнов, М. Босев и одумниците баячки. Гледайки М. Балканска в незначителната роля на циганката Фидана, неволно си спомням началните думи от арията на княз Гремлин — малко променени — на изкуството „все възрасти покорни“.

Заслужава похвала грижливото и артистично насочено музикално ръководство на Виктор Райчев. Постигната е точна звукова балансировка между сцената и оркестъра, който звучи стрийно и чисто. Същите качества показва и хорът. Райчев ръководи спектакъла сигурно и темпераментно.

Неравни са постиженията на балета и като хореографски замисъл, и като изпълнение. По-интересни са „Танцът на двете козари“ и „Мъжки танц“ от I картина и някои от танците на Рубия. С изключение на втора картина декоративното оформление на спектакъла е сполучливо.

Компютската опера „Имало едно време“ е ценен принос в издата оперна литература и сериозно постижение за Музикалния театър „Св. Македонски“.

Проф. АРСЕНИ ЛЕЧЕВ

Сцена от филма „Долината на мира“ с Джон Кижюлер, награден в Кан за най-добро актьорско изпълнение

ПАРИЖ, юни

Това са първите дни на фестивала. Ние очакваме много филми през следващите две седмици. От понеделник започват:

„Две клетви“, унгарски филм, с постановчик Розина и Мартон Келети. Един Келети, който тук е променил стила си, променил е и темата. Филмът е посветен на възпитанието на младежта, доста стегнат, със забележителна прелест в играта на Тибор Чогор — дете на десет години.

„Розе Бернд“ — Германска федерална република. Филм на прочути режисьор Волфганг Шауде (автор на „Убийците са между нас“, „Верноподаникът“, „Фарт“ (с участие на Мария Шел и Раф Валоне). Сценарият е по пиесата на Герхард Хауптман.

Чудно! Такава забележителна актриса като Шел, много обичана във Франция, посрещната при влизането ѝ в Палатата на фестивала с бурни овации, след филма намери охладнели към изкуството ѝ зрители.

„Неската крава“, „Отново Жервез“ — писаха вестниците. А Шел беше изумителна, едно несравнимо актьорско майсторство, една нова Мария Шел, толкова различна от Жервез. Решително ние не разбираме Кан — само си въобразяваме, че го разбираме.

Критиката беше остра към филма „Розе Бернд“, отрицателна. Трябвало да се съгласим с подкрепата му основна слабост — остережението на сюжета. Действието в пиесата на Хауптман става преди тридесет години. Това значи основна промяна на атмосферата и обстоятелствата, при които действуват героите. А във филма се е промъкнала някаква изкуственост в техните постъпки. Това личи най-много в образа на Артур Шрекман (артист Раф Валоне). Въпреки това филмът е хубав, защото носи непосредствено въздействие, идващо от образа, създаден от Мария Шел и майсторството на режисьора Шауде.

„Към неизвестността“ — Ливан. Първа стъпка на една нова национална кинематография, която е още далеч от времето, когато трябва да бъде критикувана. Можем да ѝ пожелаем само добър път! Филмът е насочен против емиграцията от страната, дълбоко патристичен.

„Изгнани до последния след“ — Германска демократична република, филм на Курт Юнг-Алсен. Личната драма на двама немски войници на фона на събитията около започването на войната срещу Съветския съюз, моралът на обикновения немец, противопоставен на безскрупулния, нечовешки морал на фашиста и фашизма — това е основата на филма. Като идея, нещо познато и в досегашните филми на ДЕФА, като сюжет и разработката — много ново, много лично и силно, може би един нов път. Критиката

прие филма добре. Първото участие на ГДР в Кан бе безспорно един успех.

„Те обичаха живота“ (Каналът) — полски филм, който направи голямо впечатление, доведе до публика в Кан и бе принят с одобрение от критиката.

Филмът ни запознава с епизод от последните дни на Варшавското въстание. Група бойци от съпротивата получават заповед да се изтеглят през варшавските канали. Филмът показва борбата на героите да преодоляват всички препятствия, да преминават през всички опасности и страдания, за да достигнат крайния пункт. Мнозина отпадат, задушават се от газ, пуснат от немците в канала, други изгубват пътя в неясните канали. Последните, успели да излязат, са хванати от немците и разстреляни. Цялата трагедия на Варшавското въстание е обобщена в тази малка група от герои — толкова различни, но обединени от една цел, от една борба.

Този много мъчен за реализиране филм е успех за младия постановчик Анджей Вайда. Но и по ритъм, и по разтегнатост смятам, че е доста равен, натежава от еднообразие особено в последните две трети. Един сюжет много интересен, много психологичен, поддържа много повече за литературна творба. Началото на филма е кинематографично, но малко пресилено в обрисовката на характерите.

А сега — „Гуендалина“! Италиански филм, режисьор Алберто Латтуада. Прочути режисьор, нова, много рекламирана „звезда“ — Жаклин Сасар — мафоломиче от Ница и пак... Раф Валоне. И двамата са в Кан.

Ново недоразумение! Един съвършено посредствен филм, лек, търговски по същност, но критиката, но вестниците? „Най-сетне нещо весело!“... Най-сетне една очарователна звезда!... Снимки и снимки — особено в популярните кинописания. Филмът стана повод да се обобща така първата седмица в Кан — „Филми, много тежки, много драми и трагедии, черна седмица“ — и ето изведнъж — слясестата „Гуендалина“.

Всъщност крайно банална история за разглеждана, но очарователно своеобразна дъщеря на богати родители, които са пред развод. Любов с едно младо, но бедно момче. Благодадение на Гуендалина родителите се събират, но цялото семейство трябва да замине. Своеобразна и капризна Гуендалина също заминува. Плаче за юношеската си чиста любов, но заминува! Това е цялата история, изпъстрена с много комични положения благодарение на капризната малка госпожица.

Но госпожицата не е актриса по-точно казано лошо играе. Милонии се харчат обаче за нейната реклама, защото тя ще играе

не само в „Гуендалина“. Рекламата ще се плати и върне от другите филми. Не напразно същата италианска фирма е лансирала София Лорен. Сега ще даде път на тази малко екзотична юношеска фигура с тъмни очи, изострен профил и тънко, виещо се тяло — Жаклин Сасар. Разбира се, сериозната френска критика не беше чак толкова очарована, но впечатлението от шума, който продължи до края на фестивала, остана.

Завърши първата седмица.

Сега вече имаме голямо разнообразие — програмата е претрупана с приеми, до-лъжителни прожекции. Звездите и старлетките се снимат пак по плажовите. Вестниците започват да се занимават с частния живот на звездите, по големият въпрос на деня е „Ще дойде ли от Ница (30 км — 20 минути с кола) „Бебе“ — Брижит Бардо? Тя не идва, но затова пък отиват фотоспортерите.

„Ако аз не отида на фестивала, фестивалът ще дойде при мен!“ — така пише озаглавения репортажисте си вестниците. Това може да си позволите само „Бебе“, както я наричат французите. Брижит Бардо е звезда № 1, най-скъпо платената във Франция. Тя е „миньон“. Всеки филм, за който се знае, че тя ще участва, е продаден предварително в целия свят, преди дори да е написан сценарият, преди да са започнали снимките. Това е сигурен доход за продуцента, а звездата получава хонорар 40 милиона франка.

(Продължава)

БЪЛГАРИЯ
НА ФЕСТИВАЛА
В КАНОт нашия специален
кореспондентЗАХАРИ ЖАНДОВ
кинорежисьор

кова очарована, но впечатлението от шума, който продължи до края на фестивала, остана.

Завърши първата седмица. Сега вече имаме голямо разнообразие — програмата е претрупана с приеми, до-лъжителни прожекции. Звездите и старлетките се снимат пак по плажовите. Вестниците започват да се занимават с частния живот на звездите, по големият въпрос на деня е „Ще дойде ли от Ница (30 км — 20 минути с кола) „Бебе“ — Брижит Бардо? Тя не идва, но затова пък отиват фотоспортерите.

„Ако аз не отида на фестивала, фестивалът ще дойде при мен!“ — така пише озаглавения репортажисте си вестниците. Това може да си позволите само „Бебе“, както я наричат французите. Брижит Бардо е звезда № 1, най-скъпо платената във Франция. Тя е „миньон“. Всеки филм, за който се знае, че тя ще участва, е продаден предварително в целия свят, преди дори да е написан сценарият, преди да са започнали снимките. Това е сигурен доход за продуцента, а звездата получава хонорар 40 милиона франка.

Мария Попова — Корели в ролята на Аида

Нашата именита сънародничка Мария Попова — Корели, примadona на Берлинската държавна опера, ще гостува в София. На 30 г. м. и на 2 юли тя ще пее в Софийската народна опера в „Аида“ и в „Травиата“.

Мария Попова — Корели е завършила Музикална академия в София. По-късно е учила в Италия. От няколко години е певица в Берлинската опера и е най-добрата изпълнителка на партията на Аида, Мадам Батерфлай, Виолета от „Травиата“, Мими от „Бохеми“, Елеонора от „Трубадур“ и др.

На нашата сцена Мария Попова — Корели ще пее за първи път. Нейният лирико-драматичен сопран ѝ позволява да изпълнява с успех и лирични, и силно драматични партии. Именно затова интересът към изкуството ѝ е още по-голям.

ДЕСЕТ ГОДИНИ ПО ПЪТИЩА И СЦЕНИ

От малката „Селска естрада“ на Мара Пенкова до днешния държавен Народен театър за селото никак неусетно измина едно десетилетие, в което кривуначат пътищата на нашата родина; остават назад километрите знаци, отминават близки и заремни в далечината села, гугат се скромните сцени на белите читалища. Едно десетилетие, изпълнено с толкова много радост в зажаднялите селски очи.

И днес, когато художественият състав на театъра обирне поглед назад, той ще види, че е спечелил покрит изминатите пешком километри и ностогите на непрестанните пътувания най-големият си щастие — непосредствена обща, близнала от благодарните сърца на стотин хиляди селски труженици.

Още от първите си години театърът става галеникът на селските зрители, техен очакван, добър и весел приятел, който дожда в отворените часове,

за да им разкрие по своисти един друг свят — и близък, и непознат.

И така от първите песни на агитката, от стиховете, танците и частушките, от сцените и едноактните злободневни пиеси, които се раждаха тогава, защото времето искаше това, се тръгна постепенно към сериозната, обединена идейно и тематично програма — към големия театрален спектакъл.

И редом с това с много по-голяма настойчивост възникна проблемът за висотата на художественото майсторство — и в репертоара, и в режисурата, и в актьорската интерпретация, и в декоративното оформление. Този проблем и сега стои и очаква своето пълнокривно, а не частично разрешение главно в двете основни направления:

Дз се намерят опитни автори — познавачи на селската действителност, които претържават нешто художествено първо и умение

да скванат кое би отекнало най-звонко в душата на селянина, за да го пресъздават в творбите си, и да се комплектува хармоничен и широк творчески диалект артистичен (драматичен) състав, който умно, похватно и с откритост съзряе да обхване художествения драматургичен материал, спонтанно да го извая на сцената и да накара зрителя от кооперативното поле, фермата и МТ стаята да свине да гледа голямо изкуство, да възпита у него навика към издържания художествен спектакъл.

Естествено не може да се каже, че работата, която е свързана през тези години на ограничаване и стабилизират на театъра, е била малка. От „Задущиница“ до Елин Пелин на засл. арт. Мара Пенкова до „Семейна чест“ от Хосиен Мухтаров (режисьор Гео Кръзнав, тогава ръководител на театъра), от „Вълчи времена“ на Илия Волен (режисьор Алберт Анжел — сега директор на театъра) до оперетата „Верни сърца“ от Дим. Вълчев с текст и стихове от Христо Лъчев, пътят е сложен, противоречив, с репертоарни тенденции, които се люшкат ту на една, ту на друга страна. Дали театърът трябва да бъде с тасно кампанийни „производствени задачи“, които сезонът, моментът изисква, или да бъде носител на едно по-широко, но художествено стабилно, утвърдено от времето, зряло изкуство? Често се е случвало добрият баланс, не много уместното преплигане на двете тенденции, да спазва за сметка на пълноценното изкуство. И като реакция на доста умудвяния зрителият на тоя театър каза своята дума — той видя и „Халосиниц“ на Цанко Церковски, и „Хитрините на Сканен“

от Молниер, и „Първа пролет“ по известната „Повест за директора на МТС и главния агроном“ от Галина Николаева. Зрителят топло поздрави тия спектакли, той стана приятел и на класиката, и на нашето литературно драматургическо наследство, и на съвременната пиеса. Вероятно истината е там — не в комбинираните спектакли, а в голямото, пълнокривно, споено от една мисъл и драматичен поток театрално представление. По тоя въпрос ръководството на театъра мисли и има надежда решението му да бъдат верни и действителни.

Но съществувало нещо друго, което тревожи, за което се говори в театъра, и в Министерството на просветата и културата, и

„Задущиница“ по Елин Пелин: засл. арт. Мара Пенкова и Н. Христоков

на отделни срещи. Народният театър за селото не е станал още голям въпрос за творческата ни писателска общност.

Малко са само имената на Илия Волен, Николай Широ — Тарас, Тодор Дананюв.

Дължини са нашите писатели особено драматургите пред Народния театър за селото. И пресметте, че трябва да се извика за жалост, че това е театърът за хубава българска пиеса със звучна родна реч и живи човешки характеристики, та да рече зрителият след слушането на завесата: „Добро е, таква сме си ние, каквито ни представихте!“

И да замечтае тоя зрителият по бидното, да се разтвори душата му, оскъпана от слънце, и да се стопи в златното ширине на мечтите си. И да излезе от представлението развреден, още по-мъдр, още по-устоен, устойчив и твърд като земята, над които лее потта си, и ласкава, като разнигор, кога иде низ поляните на пролет.

Сторете тая радост, майстори на перото! Оставете другам високиморето и пресбръмчателното отношение, че това е театърът за селото. Идете при него, завоювайте се с хората му, поговорете с тях. Те са добри и ще ви приемат с чисто сърце. Наистина там няма да имате разнообразна рампа и светлинните на електричните гирлянди. Нищо, не жалете! В замяна на това зрителият оч на пет милиона зрителя ще пронесат името ви с

дълбока, по селски проста, неподправена благодарност. Погасете тоя дълг без специални директивни указания, тъй както ви повелява сърцето!

Добре е ръководството на театъра да продължи своята традиция на обогатяване художествеността работи по изграждането на театралния спектакъл и постановките на танците с гостропосещени на изтъкнати наши режисьори и балетмайстори. Гостуващата на нар. артист Г. А. Стаменов, Стефан Пенчев, Н. Б. Чернев, засл. артист Анастас Петров положително не са минали без следа. Подобни срещи с опитни хора на изкуството, приличащи към състава на даровити артисти особено от средното поколение, несъмнено ще се отразят на цялостния облик на театъра. В това отношение помощта на Управлението по изкуствата при Министерството на просветата и културата е желана и напремента.

... Останали са назад дните на волските коли, с които се „придвижаваше“ театърът от село в село.

Лети сега синята „Шкода“ на Народния театър за селото по равните пътища на страната. Среца в белите цветове на пролетта и снеговите на зимата, преминават край нея разлюляни нива и жътви есенни градини. Лети синята „Шкода“ и с нея един радостен колектив бърза да занесе своето изкуство на работните хора от селата и на тяхната молада и буйна като пролетна гора нежа.

НИКОЛАЙ ПАНУШЕВ

Главен редактор: АЛЕКСАНДЪР ОБРЕТЕНОВ
Редакционна колегия: ТЕНЮ СТОЯНОВ (зам. гл. редактор),
ВАЛЕРИ ПЕТРОВ, ВЪРБАН СТАМЕНОВ, ГЕОРГИ ДИМИТРОВ,
ВЯРА БЛАГОЕВА.